

ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಪದ್ಯ ಬರೆಯುವುದು. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಆತಂಕದ ಕೆಲಸವೂ ಹೌದು. ಇದು ನಮ್ಮ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ಬಗೆಯುವ ಕೆಲಸ. ಇದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ - ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಕೆಲಸ. ನಾನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೂ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತೋರಿಸಲು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂಕೋಚವೂ ಆಗುತ್ತದೆ!

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕವಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು...

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದು ಜನರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು. ಆದರೆ ಪದ್ಯ ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟ ಅಂತ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜವಾಬು ನೀಡಬಲ್ಲೆ. ಕವಿತೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು - ಎಂದರೆ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗವನ್ನು - ಬೇಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಾರ್ಕಿಕ-ವೈಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅಸಂಬದ್ಧ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಯಾವುದು, ವಾದ-ಸಮರ್ಥನೆ ಯಾವುದು ಅನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಕಲಸುಮೇಲೋಗರ. ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತವೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಕವಿತೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿ, ಅದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಅರ್ಥೈಸಿದರೆ, ಅದು ಕವಿತೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕೆಲ ಕವಿತೆಗಳು ಸರಳವಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ಒಂದು ಸವಾಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ ಕಾವ್ಯವೆಲ್ಲಿದೆ? ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರವೂ ಕವಿತೆ ಕೈಗೆ ದಕ್ಕದೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ, ಸಂಗತವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಮಾಡಿರುವಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರಲು ಇದೇ ಕಾರಣವೇನು? ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಪರಂಪರೆಯ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ಕಥೆಗಳ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನೀವು ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದಿದ್ದೀರಿ. ನಿರೂಪಣಾತಂತ್ರಕ್ಕೆ ನೀವು ಸವಾಲೆಸೆದಿಲ್ಲ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಅದು ಪೂರ್ಣ ನಿಜವಲ್ಲ. ನಿರಂಜನರ ಕಾದಂಬರಿ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ತಗೊಳ್ಳಿ, ನಾನು ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಂದು ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದೆ. ಪುರಂದರದಾಸರಿಗೂ ಪತ್ರ ಬರೆದೆ... ನಾನು ಬಹಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರತೀ ಕಥೆಯೂ ಮಿಕ್ಕದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲವು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿವೆ, ಕೆಲವು ಬಹುಶಃ ಸೋತಿವೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಹೇಳುವುದೂ ಸರಿಯಿರಬಹುದು; ನಾನು

ಕವಿತೆ - ಮಾತುಕತೆ

ಕೆ.ವಿ.ತಿರುಮಲೇಶ್ ಮತ್ತು ಎಂ.ಎಸ್.ಶ್ರೀರಾಮ್

ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ಕವಿ, ವಿಮರ್ಶಕ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಶ್ರೀ ಕೆ.ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶರ 'ಅಕ್ಷಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರೊಡನೆ ಕನ್ನಡದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕತೆಗಾರ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ಶ್ರೀರಾಮ್ ನಡೆಸಿದ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರ ಜಂಟಿ ಮಾತುಕತೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಭಾಗವು ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಾವು ಮತ್ತೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರೋಣ. ಜನ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕವಿಯೆಂದೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯ ಅಂತ ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ್ದು. ನೀವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ, ಈಚೆಗೆ ಒಂದು ನಾಟಕವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಿ, ವಿಮರ್ಶಾಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಅನುವಾದಗಳು... ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿಗಳೂ ಇವೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದಾಗ ನಿಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಖುಷಿ ಕೊಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಯಾವುದು? ಹಾಗೂ ಬರಹಗಾರನಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಚಡಪಡಿಕೆ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು ಯಾವುದು?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನಾನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ನಂತರ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಖುಷಿಕೊಟ್ಟ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಅದು ಮೇಷ್ಟರ ಕೆಲಸ. ನನ್ನ ಜೀವನದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ನಾನು ಮೇಷ್ಟರಾಗಿಯೇ ಕಳೆದೆ. ನನಗೆ ಆ ಕೆಲಸ ನಿಜಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟ. ನಾನು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ಎರಡನ್ನೂ ಕಲಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ನಿಜ. ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಲೇಖನಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯವಿಮರ್ಶೆ, ಜನಪ್ರಿಯ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗೆಯೂ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ತಿಂಗಳ, ವಾರದ ಅಂಕಣಗಳನ್ನು ಬರೆದೆ, ಕಥೆ, ಕಿರುಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮತ್ತು ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಒಂದು ನಾಟಕವನ್ನೂ ಬರೆದೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನೀಡಿದ

ಪಲ್ಲಟವಾಗಬಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕವಿತೆ! ಕವಿತೆಯ ಲೋಕವೇ ಬೇರೆ. ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬೋರಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಅದು ತಾಜಾ ಆಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಬೇಕು. ಪ್ರತೀ ಬಾರಿಯೂ ಫೀನಿಕ್ಸ್ ಆಗಿರಬೇಕು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದ ಪುಸ್ತಕದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡೋಣ. ಇದನ್ನು ನೀವು ತುಣುಕುಗಳ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದೀರಿ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದ್ದೆವು. ಈ ಅಕ್ಷಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಕೊಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ, ಅಥವಾ ಅವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಂಖ್ಯೆ ನೀಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಅಂದರೆ ಓದುಗರು ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ ವಿಭಜಿಸುವ ಸಲಹೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ನೀವು ಹಲ ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ಒಂದು ಅಖಂಡ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿದಿರಿ. ಹೀಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡಿದಿರಿ? ಇದರಿಂದ ನೀವು ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇನು? ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಒಂದೇ ಕಥನದ, ಒಂದೇ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ಚೌಕಟ್ಟು ಇಲ್ಲ. ಪುಟಗಟ್ಟಲೇ ಅವಿರತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಅದು ನಿಜ. ಜಯಂತ ಕಾಯಿಣಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರು, ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕರೀತೀರಿ, ಅವರಿಗೊಂದು ಹೆಸರಿಡುವುದಿಲ್ಲವೇ ಅಂತ. ಹೌದು. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ತುಣುಕುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಏನಂತ ಹೆಸರು ಕೊಡೋಣ? ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕಥೆಯಿಲ್ಲ, ಪೂರ್ವಯೋಜಿತ ಆಕಾರ-ಚೌಕಟ್ಟು ಇಲ್ಲ. ಇದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಆಶಯ. ಕಾವ್ಯ ತುಣುಕುಗಳಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಕಾವ್ಯವೂ ಹೌದು. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಳೆಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಕೃತಿಯ ಹಾಗೆ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಜೋಡಿಸುತ್ತಾ ಭಿನ್ನ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸದೇ ಬೆಳೆಸಬೇಕು ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ದೊಡ್ಡ ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರದ ಹಾಗೆ... ಮ್ಯೂರಲ್ ಹಾಗೆ...

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದು ಚೀನಾದ ಮಹಾಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋದ ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರದಂತೆ, ಅಥವಾ ಚೀನಾದ ಮಹಾಗೋಡೆಯ ಹಾಗೆಯೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಪೊಟಾಲಾ. ನನಗೆ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ಇದು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೌನಗಳಿರುವ ಒಂದು ನಿರಂತರ ನಿವೇದನೆ ಅದು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹೌದು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದು. ಖಾಲಿ ಜಾಗಗಳು ಇವೆ. ಕವಿತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೇ ಅದರ ತೊಂದರೆ, ತಲೆನೋವು. ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಆ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಓದಬೇಕೆಂಬ ಒಂದು ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗುವುದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ನನ್ನ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಕಲನ ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಿರುವ ಸಣ್ಣ ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಆದರೆ ಓದುಗನಾಗಿ, ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿದ ನಿಮ್ಮ ಕವಿತೆಯ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳ ಮರುಓದಿಗೆ ಇದು ಪೂರಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಕಷ್ಟ. ಯಾವುದೇ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ವರ್ಗೀಕರಿಸದೇ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪೇರಿಸಿಟ್ಟ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನೀವು ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಬೇರೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಪುಟಕ್ಕೊಂದು ಚೀಟಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೈಲೈಟ್ ಹಾಕಿ, ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ. ಅನ್ಯಥಾ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಏಕಾಂತದ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆದಿದ್ದೀರಿ. ದೂರದ ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟಿರಿ. ಹಿಂದೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಂತಹ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಿ, ಈಗ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೀವು ಜನರನ್ನು ನೋಡಬಯಸದ ಖಾಸಗೀ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡವರ ಜೊತೆ ಸಂತೋಷವಾಗೇ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತೀರಿ. ದೂರವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ. (ಹಲವು ಬಾರಿ ನೀವೇ ಕರೆಮಾಡುತ್ತೀರಿ) ಅಂಥ ಒಂಟಿ ಜೀವಿಯೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೇಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನೀವು ಯಾರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕದ ದಕ್ಕದ ಒಂಟಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅನ್ನುವ ವಿಸ್ಮೃತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಇದು ಹೇಗಾಯಿತು?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹಾಗೆ ಓದುಗರಾಗಿ ನೀವು ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಬಹುದು. ನಾನು ಹೈದರಾಬಾದಿಗೆ 1975ರಲ್ಲಿ ಬಂದೆ. ಬಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಸಿಐಇಎಫ್‌ಎಲ್ (ಈಗ ಇಎಫ್‌ಎಲ್‌ಯು) ಸೇರಿದೆ. ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ನಾನು ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಕವಿತೆಯ ದಿಕ್ಕೂ ಪೂರ್ಣ ಬದಲಾಯಿತು. ಈ ಡೆಕ್ಕನ್ ಸಮತಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ (ಪ್ಲೇಟೋ) ನನಗೆ ಹೊಸದಾಗಿತ್ತು. ಒಣಗಿದ ಸಮತಟ್ಟು ನೆಲ. ಉರ್ದು ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಭಾಷೆ. ಫಾರಸೀ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ನಿಜಾಮನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳು, ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳು. ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂಡೆ - ಈ ಎಲ್ಲವೂ ತುಂಬಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಕವಿತೆಯ

ಮೇಲೂ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತು. ಅಥವಾ ಹಾಗನ್ನಿಸುತ್ತೇನೋ. ಜನ ಈ ಹೊಸತನವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ನನಗೆ ನಿರಾಶೆ ತಂದರೂ ನಾನು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಿಂದ ನಾನು ದೂರವಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಅದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ಜನರನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋದೆ. ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿನ ತಿರುವನ್ನು, ನಾವೀನ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಲೋಕ ಮೆಚ್ಚಲಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಗಮನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯುವಕರು ಅನೇಕರು ಈ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದರು ಎಂದು ನನಗೀಗ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದು ತುಂಬಾ ಖುಷಿಯ ವಿಷಯ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನ ಕನ್ನಡ ಬರಹಗಾರರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದು ನಿಜ. ಬಹಳ ಜನ ಅದನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕವಿತೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಹೀಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮಹತ್ವ ಮಿಥ್ಯೆಯಲ್ಲ. ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶಾಲೋಕ ನೀಡಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯೂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆ. ನಿಮಗೂ ಈ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ನಿಮಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಲಭಿಸಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಆಗಾಗ ಈ ರೀತಿಯ ಗೌರವಗಳು ಸಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿಗೂ ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಕಾಶಕರು ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ... ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಿಮಗೆ ಚಡಪಡಿಕೆ ಆಗುತ್ತಾ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದೆನ್ನಲೂ ಬಹುದು, ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲೂ ಬಹುದು. ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೇ ತಾನೇ? ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾಜಿಕಜೀವಿ. ಸಾಮಾಜಿಕಜೀವಿಗಳು ಜನ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡದಿದ್ದರೆ ಮುಂದುವರೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅಂಥವರು ಪರಕೀಯರೂ ಒಂಟಿಜೀವಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ನೆಲೆಬಿಟ್ಟು ಹೈದರಾಬಾದಿಗೆ ಬಂದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ನಾನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಅಲೆದಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಹೈದರಾಬಾದಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸಾದೆ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬ ಒಂಟಿಜೀವಿ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನಿಜ. ಒಂಟಿತನ ಎಂದೂ ಮೌನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಒಂಟಿತನದಲ್ಲಿ ಅಡಚಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವ

ಧ್ವನಿಗಳು ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಅಡಚಣೆಗಳು ನನಗೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಜನ ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುವುದಿಲ್ಲ, ಓದಿದಾಗ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ನಾನು ಮೀರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಮುಂದುವರೆಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಈ ಯೋಚನೆಗಳು ಬಂದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ನಾನು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ ಇರುತ್ತೇನೆ.

ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಬರಹಗಾರರ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪ್ರಭಾವವಿರುವ ಬಗ್ಗೆ - ನಾನು ಯಾರನ್ನೂ ಅರಸಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಯುವ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿಗಳನ್ನು, ಬೆನ್ನುಡಿಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಯುವ ಲೇಖಕರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಾಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರನ್ನು ದೂರವಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ಅವರ ಮೇಲಿದೆಯೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ನಾನು ಕವಿತೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಇರಬಹುದು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು ಪ್ರಭಾವಿತರಾದವರೆ. ನೀವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದಿರಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿಮ್ಮಜವಾಬ್ದಾರಿಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ನಿಜ, ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಬರಹಗಾರರ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಿರಿಯರು ಕೇಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಿರಿಯ ಲೇಖಕರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದುಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಚಿಕ್ಕವರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ಅದನ್ನು ಸಣ್ಣ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನೊಂದಿಗೆ ನೀವು ಈ ರೀತಿ ಸಂವಹನದಲ್ಲಿರಬೇಕು ಅಂತ ನಿಮಗ್ಯಾಕೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿರಂತರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ; ಜೀವನದ ನಿರಂತರತೆಯ ಹಾಗೇ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೂಡ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಅಂತ ನನಗನ್ನಿಸಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ಬರಹಗಾರ ಹೊಸಬರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದರೆ ಜನ ಅದನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಥವಾ ಹಾಗೆಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಇದನ್ನು ನಾನೂ ಕೈಲಾಗುವಷ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವಲಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಓರೆಯಾದ

ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತರುತ್ತೀರಿ. ಬುದ್ಧ, ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಚರಿತ್ರೆ, ಫೇರೋಗಳು, ಚೀನಾ, ಮಂಗೋಲಿಯಾ...ಹೀಗೆ. ನಿಮ್ಮ ಬಹಳಷ್ಟು ಓದುಗರಿಗೆ ನೀವು ದಕ್ಕದಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳ ಸಂದರ್ಭ ಅರ್ಥವಾಗದಿರಬಹುದು ಅನ್ನುವ ಯೋಚನೆ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕಾಡಿದೆಯೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಖಂಡಿತವಾಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಆ ಸಂದರ್ಭ ದಕ್ಕದಿರಬಹುದು, ಆದರಲ್ಲಿ ಅವರ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದರೂ ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ರಿಸ್ಕನ್ನೆದುರಿಸಲು ತಯಾರು. ಅದಿಲ್ಲದೇ ನನ್ನಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಕಾರ್ಯ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಬಹುಶಃ ಇದರ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ವಿಮರ್ಶಕರ ಕೆಲಸವಿರಬಹುದು. ವಿಮರ್ಶಕರು ಇದನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಅರ್ಥೈಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು, ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಅಂತ ಅನಿಸುತ್ತದಾ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ವಿಮರ್ಶಕರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ನನ್ನ ಕವಿತೆಗಳ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತುಂತುಮನ್ ಕಥೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಹಿಂದೆ ಅಖಿನಾಟನ್ ಎಂಬ ಫೇರೋ ಸೂರ್ಯನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜೋರಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದ. ಹಳೇ ಈಜಿಪ್ಟ್ ಏಕದೇಶ ನಮ್ಮ ಭಾರತದಂತೆಯೇ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಸೂರ್ಯನ ಸಮೇತ ಅನೇಕ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅಖಿನಾಟನ್ ಬಂದು ಒಂದು ಹೊಸಮತವನ್ನು - ಪಂಥವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೂರ್ಯದೇವನ ಮತ. ಕಮಾನಿನಾಕಾರದ ಅರ್ಧಸೂರ್ಯನ ಚಿತ್ರ ಅವನ ರಾಜ್ಯದ ಲಾಂಛನವಾಗುತ್ತದೆ; ಇರುವುದೊಬ್ಬನೇ ದೇವರು, ಅದು ಸೂರ್ಯದೇವ ಎಂದು ಈ ಫೇರೋ ಘೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮೋಸಸ್ ಈ ಏಕೇಶ್ವರವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ಯಹೂದ್ಯರಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಹೂದ್ಯರು ಒಂದೇ ದೇವರನ್ನು ನಂಬುತ್ತಾರಾದರೂ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆಸಕ್ತಿಕರ ಚರಿತ್ರೆಯಿದೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಬರೆದ ಮೋಸಸ್ ಮತ್ತು ಏಕೇಶ್ವರವಾದ ಅನ್ನುವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿನೋಡಿ. ಈ ಎಲ್ಲವೂ ನನಗೂ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ನಾನು ಬರೆಯುವಾಗ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಿರಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಇರುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮಗೆ ಇದೂ ಹತಾಶೆಯುಂಟುಮಾಡಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ನೀವು ಸಿಐಈಎಫ್‌ಎಲ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡವೇ ತಿಳಿಯದು. ನೀವು ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು

ಬರೀತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ಮನೆಗೆ ವಾಪಸ್ಸಾದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೂ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಓದುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡ ಓದುವವರೂ ಬಹುಶಃ ಅದರ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ - ಪರಕೀಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಓದುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಬರೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನನಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ! ಒಂದಿಬ್ಬರು ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ನಾನು ಕವಿತೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆಂಬುದು ತಿಳಿದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದುವವನಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕವಿತೆ ಬಹಿರಂಗ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಮಾಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಓದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕವಿತೆ ಓದಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಬಹುಶಃ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ. ಆದರೆ ಆನಂತರ ನೀವು ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿತೆ ಓದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ನೀವೇ ನಿಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೇನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು...?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದು! ನಾನು ಪ್ರದರ್ಶಕನಲ್ಲ. ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಯ ಹೂರಣ ಮಾಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕವಿತೆ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಯಲ್ಲ. ನಾನು ಇತರರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಓದುವ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೆ ಜನ ನಿಮ್ಮ ಖಾದ್ಯವೇ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಓದೇ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅನ್ನಬಹುದು. ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ನೀವು ಅವರೇನು ಓದುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಇಂದಿನ ನನ್ನ ಓದು ಒಂದು ಮಿಶ್ರಣದ ಮೂಟೆ. ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕದ ಸಂಗ್ರಹ ನೋಡಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲ ಚಿಲ್ಲರೆ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಖಾಸಗಿ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಹುಶಃ ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೀರಿ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ರದ್ದಿಗೆ ಹಾಕಿದಂತೆ, ನಿಮ್ಮ ಹಳೇ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಎತ್ತಿಹಾಕುತ್ತೀರೇನೋ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಆಗಾಗ; ಯಾವಾಗಲೂ ಅಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾನು ಕೊಂಡ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆಹ್! ಹೌದಿನಿ! - ಇರಾನಿನ ಜಾದೂಗಾರ -ನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕ ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿದೆ! ಈಗ ಯಾವ ಜಾದುವಿನಲ್ಲೋ ಮಾಯವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ...

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಬರೆದಿರಬಹುದು; ನೆನಪಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದು ನಾನು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಓದನ್ನೂ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಲು ಮಾತ್ರ. ಈಚೆಗೆ ನಾನು ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೇಂಟರ್ ಮತ್ತು ಕಲಾಚರಿತ್ರಕಾರ ಜಿಯೋರ್ಜಿಯೋ ವಸಾರಿಯ The Lives of the Artist ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಂಡೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಾನು ಯೆಮೆನ್ನಿನಲ್ಲೇ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲೇ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಒಂದೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನೂ ಓದಿದ್ದೆ. ಇದು ಇಟಾಲಿಯನ್ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದರ ಕುರಿತಾದ ಪುಸ್ತಕ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಓದಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿತು. ತರಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೋ ಲಿಪ್ಪಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯವಿದೆ. ರಾಬರ್ಟ್ ಬ್ರೌನಿಂಗ್ ಈ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಕವಿತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಲಿಪ್ಪಿ ಕಾನ್ಸ್ಟಾಂಟಿನೋಪಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳ ಜೊತೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವಳ ಜೊತೆ ಓಡಿಹೋದ. ಇದೊಂದು ಕುತೂಹಲಕರ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಕರಣ ಅಲ್ಲವೆ? ಈಗ ಇಂಟರ್ನೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರಳವಾಗಿದೆ. ನಾನು ವಸಾರಿಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಇಂಟರ್ನೆಟ್ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಓದು ಆಡು ಮೇದಂತೆ. ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೇ ಇದೆ. ನಿಮ್ಮ ಖಾಸಗೀ-ಬಾಲ್ಯದ ಅನುಭವಗಳು ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಳಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಷರಲೋಕದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಸರಣಿಯನ್ನು ನೀವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ನಡುವಿಗೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರಿ - ಅದೊಂದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ವಿವರಗಳಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ಓದಿದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಿತು ಎಂದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗಡಿನಾಡ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಬೆಳೆದು ಇಷ್ಟು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಬಹುಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಅನೇಕ ಬರಹಗಾರರು ತಮ್ಮ ಬದುಕು-ಬೌದ್ಧಿಕತೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದಾರಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಬರಹ ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮ ಖಾಸಗೀ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಇದು ನಿಮ್ಮ ಬಗೆಗಿನ ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಒಂದೆರಡು ಅಪವಾದ ಬಿಟ್ಟರೆ ನೀವು ಸರಿಯಾಗೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ಗ್ರಾಮದ ಅನುಭವಗಳು ನನ್ನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ, ಕವಿತೆಯಲ್ಲಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮೂರನೇ ಸಂಕಲನ ಮುಖಾಮುಖಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಿದ್ದವು. ಹಳ್ಳಿ, ಪೇಟೆ, ಪಟ್ಟಣ ಅಂತ. ಅಲ್ಲಿಯ ಹಳ್ಳಿ ನನ್ನದೇ ಹಳ್ಳಿ, ಪೇಟೆ ಕಾಸರಗೋಡು. ಪಟ್ಟಣ ಹೈದರಾಬಾದು. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು

ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯೇ. ನನ್ನ ಖಾಸಗೀ ಮತ್ತು ತೀವ್ರ ಅನುಭವಗಳು ನನ್ನ ಕಿಬ್ಬೊಟ್ಟೆಯ ಹಾಗೆ; ಅದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅದು ನನಗೆ ನೋವುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇತರರಿಗೂ ನೋವುಂಟುಮಾಡಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವುದೇ ಲೇಸು. ಮೇಲಾಗಿ ನನ್ನ ಅನುಭವಗಳು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಇತರರ ಅನುಭವಗಳಿಗಿಂತ ತುಂಬಾ ಭಿನ್ನವೇನೂ ಅಲ್ಲ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನಗೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದರೂ -ಮಾರ್ಕೋಪೋಲೋ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ - ನಾನು ನನ್ನ ಹೊರಗಿನ ಬಗ್ಗೆ, ಬೇರೆ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ನೀವು ಕಾಣಬೇಕು. ನನ್ನವಾಗಿಯೇ ಅವೆಲ್ಲ ಬರುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಈ ವಿಷಯ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಿಮ್ಮ ವಾರಗಯವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ನಿಮ್ಮದೇ ರೀತಿಯಾದ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಆ ಬಾಲ್ಯದ ನೋವುಗಳು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿವೆ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನನಗೆ ಆಸ್ತಮಾ ಇತ್ತು. ಈಗಲೂ ಇದೆ. ಆಸ್ತಮಾ ಉಲ್ಟಣಗೊಂಡು ಮಾರಣಾಂತಿಕವಾಗಬಹುದಾದ ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳು ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಆಗಿವೆ. ನೀವು ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆಸ್ತಮಾ ಉಲ್ಟಣಗೊಂಡಾಗ ನಿಮಗೆ ಕೂರಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಲ್ಲಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮಲಗಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉಸಿರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಹಿಂಸೆಗೆ ಬಾವಿಗೆ ಹಾರಬೇಕು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಮದ್ದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಇನ್ಫೇಲರುಗಳಿವೆ. ಮತ್ತೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ನಿರಾಸೆಗಳೂ ಅವಮಾನಗಳೂ ನನಗೆ ಇದ್ದವು. ಓದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದೆ. ಇದು ತೀವ್ರವಾದ ಅನುಭವಗಳಾದರೂ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಬರೋದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ, ನನ್ನನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಭವಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿವೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಯೆಮೆನ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ತೊಂದರೆಗಳಿರುವಾಗ ಕಷ್ಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಅಲ್ಲಿದ್ದಿರಿ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಫೋನ್‌ಮಾಡಿದಾಗ ನೀವು ಗುಂಡುಹಾರಿದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ನನಗೆ ನೆನಪಿದೆ. ಆಗ ನೀವು ತಲ್ಲಣಗೊಂಡಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಂತಿಯಿಂದಲೇ ಇದ್ದಿರಿ. ಆದರೆ ಆ ರೀತಿಯ ಘಟನೆಗಳು ನಿಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಟೆನಿಯಾನ್ಸ್‌ನ ಘಟನೆ ನಡೆದಾಗ

ಚೀನಾದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳು ನಿಮ್ಮ ಸೃಜನೇತರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಯೆಮೆನ್ನಿನ ಅನುಭವಗಳ ಕುರಿತು ನಾನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಸಮಯದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸುರುವಾದ್ದು, ಅರಬ್ ಸ್ಪಿಂಗ್-ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ದಂಗೆ, ಗೋಲಿಬಾರುಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು (ಈಗ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ) ಕೆಂಡಸಂಪಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಯೆಮೆನ್ನಿನಲ್ಲಿದ್ದು, ವಿದೇಶೀಯನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಕೆಲಸ ಸುಲಭದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನು ಆ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡೆ. ಪ್ರತಿಭಟನಾಕಾರರು ಹಾಕಿರುವ ಟೆಂಟುಗಳನ್ನು ನಾನು ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನಿರುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ನನ್ನ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಕಲನ - ಅಕ್ಷಯಕಾವ್ಯದ ನಂತರದ್ದು - ಅರಬ್ಬೀ. ಅದನ್ನು ಯೆಮೆನ್ನಿಗೆ ಅಂಕಿತಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಇವೂ ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲ. ಇವು ಕೇವಲ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನಗಳು ಮಾತ್ರ. ನಾನು ಬರಹಗಾರ, ಪತ್ರಕರ್ತನಲ್ಲ. ಹೀಗನ್ನುವಲ್ಲಿ ಪತ್ರಕರ್ತರಿಗೆ ನಾನು ಯಾವ ಅಗೌರವವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾಶೈಲಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಅನುಭವ ಎಂದರೇನು ಎನ್ನುವುದು ಕೇಳತಕ್ಕ ವಿಷಯ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಾನು ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹಲವು ಬಾರಿ ಹೋಗಿಬಂದೆ. ನನ್ನ ತಕ್ಷಣದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ - ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಹಲವು ಲೇಖಕರು ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹಲವು ಜಾಗಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಇದ್ದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಐಯೋವಾದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷಕಾಲ ಇದ್ದೆ. ನನಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ನನ್ನ ಅನುಭವಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅವನ್ನು ವರದಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಮೂಲತಃ ಕುತೂಹಲಿಗಳು. ಸಾಧಾರಣವಾದ ಒಬ್ಬ ಯಾತ್ರಿಕ ಕಾಣದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲವರು. ಮೇಲಾಗಿ ಈ ಜಾಗಗಳಿಗೆ ನೀವು ಯಾತ್ರಿಕರಾಗಿಯೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೀರಿ. ಹೀಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರವಾಸಕಥನವಲ್ಲ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ನೆನಪುಗಳಂತೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಬೇಕು ಅಂತ ನನಗನ್ನಿಸಿಲ್ಲ. ಐಯೋವಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ನದಿಯಿದೆ.

ಅದರಲ್ಲಿ ಬಾತುಕೋಳಿಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗೆಲ್ಲಾ - ಭಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳೇನಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಐಯೋವಾದ ಭಳಿ ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿರುತ್ತೆಂದರೆ, ನೀರು ಘನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಾತುಕೋಳಿಗಳು ಹಾರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳೇನಾಗುತ್ತವೆ? ಸಾಯುತ್ತವೆಯೇ? ಮತ್ತೆ ನದಿ ಹರಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಬರುವ ಬಾತುಕೋಳಿಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತವೆ? ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ತಮಾಷೆಯೆಂದರೆ, ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅಮೇರಿಕದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಜೆ.ಡಿ.ಸಾಲಿಂಜರ್ The Catcher in the Rye ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹದಿಹರೆಯದ ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾಲಿಂಜರನ ಕಾದಂಬರಿ 1951ರಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದು. ನನ್ನ ಅನುಭವಗಳು 2004ರವು. ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸಾಲಿಂಜರನ ಕಾದಂಬರಿ ಓದಿ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಈ ಯೋಗಾಯೋಗ ನನ್ನನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿದ್ದು ನಿಜ. ಈಗ ನೀವೇ ನಿಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಂತೂ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ಲೇಖಕರಾ, ಅಥವಾ ಇತರರ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ಲೇಖಕರಾ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಆಹ್! ಅದು ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಬಹಳ ಜನರಿಗೆ ಓದುವುದು ಅನುಭವದ ಭಾಗವಲ್ಲ ಅನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲೂ ಅದೇ ಭಾವನೆಯಿದೆ. ನಾನು ಇಂದು ಏನಾಗಿದ್ದೀನೋ, ಅದರಲ್ಲಿ ಓದಿನದ್ದೂ ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಪಾತ್ರವಿದೆ. ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬದಲಿಸಿಬಿಡಬಹುದು. ಅದು ನಿಮಗೆ ತೀವ್ರ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀಡದಿದ್ದರೆ ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಓದುವುದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅನುಭವವಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಬಾಲಿಶ ಭ್ರಮೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗಂತ ಊಟದ ಬಗ್ಗೆ ಓದುವುದರಿಂದ ಹಸಿವು ನೀಗುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಓದು ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ತೀವ್ರವಾದ ಅನುಭವ ನೀಡಬಲ್ಲದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಓದು ನಿರರ್ಥಕ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಅದು ನಿಜವೇ! ನಿಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯ ಒಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಳುಗಿದ್ದೀರಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ - ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ಅವಧ' ಸಂಕಲನದವರೆಗೂ. ಅಲ್ಲಿ, ನಗರ ಮತ್ತು ಅದರ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಭರಪೂರ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಹುಶಃ ನೀವು ಆಗ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಗಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆನಂತರ ಸಿಖಕುಎಫ್‌ಎಲ್‌ನ ನಿಮ್ಮ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಮೇಜಿಗೆ ಅಂಟಿ ಕೂತುಬಿಟ್ಟಿರಿ.

ಆಗ ನೀವು ಬರೆದದ್ದೇ ಬೇರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ಪಾಪಿಯೂ' ನಂತರದ ಬರವಣಿಗೆ. ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ನೀವು ಒಪ್ಪುತ್ತೀರಾ? ನಿಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಿನ್ನ ಘಟ್ಟಗಳಿವೆ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನು?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಯೋಚಿಸುವಾಗ ಬಹುಶಃ ಹೀಗಾಗುತ್ತೇನೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬೀಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಂತೂ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹೋಗಬೇಕಿಲ್ಲ, ಅದು ತಾನಾಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇರಲೂ ಇಲ್ಲದಿರಲೂ ಒಂದು ಸಮಯವಿರುತ್ತದೆ. ಸಮಯವೂ ಸಂದರ್ಭವೂ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಮೇಜಿನ ಮುಂದೆಯೇ ಕುಳಿತು ನೀವು ಅಖಿರ್ ಹುಸೇನ, ಅಥವಾ ಪೆಂಟಿಯನ್ ಅಂಗಿಯಂತಹ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಊಹಿಸಲಾರೆ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನೀವು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಹುರುಳುಬಹುದು. ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಇರುವುದು ಪುಸ್ತಕದ ಆಚೆ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ, ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿ; ಅಂಥ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಚರಿತ್ರೆ, ಇತರರ ಪ್ರವಾಸಕಥನ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಆತ್ಮಕಥೆ - ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಓದುವುದರಿಂದಲೂ ನಮಗೆ ಏನೋ ದಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗ್ರೀಕ್ ಅಥವಾ ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ನೈಲ್ ನದಿ ಒಂದು ನಿಜವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ನೈಲ್ ನದಿಯ ಮೇಲೆ ತೇಲುದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುವುದನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ಕೆಲವೇ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ನೈಲ್ ಒಂದು. ನಾನು ಈಜಿಪ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ನೈಲ್ ನದಿಯನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಆ ನದಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಫೇರೋಗಳನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಫೇರೋಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಜನ ಹಾಗೂ ಮಾಡುತ್ತಾರಲ್ಲಾ? ಅನುಭವವೆಂದರೆ ಬರೇ ಓದಾಡುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಓದುವುದೂ, ಸಿನೇಮಾ ನೋಡುವುದೂ, ಎಲ್ಲವೂ ಅನುಭವವೇ. ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಅನುಭವಗಳಿವೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತೀರಿ ಅನ್ನುವುದು ನಿಮಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು. ಆದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಯುವ ತಿರುಮಲೇಶ್ ರಸ್ತೆ ಸುತ್ತುವವರಾಗಿದ್ದು, ನಂತರದ ತಿರುಮಲೇಶ್ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವ ತಿರುಮಲೇಶರಾದರೆ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನೀವು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಈಚಿನ ಸಂಕಲನ ಅರಬ್ಬಿ

ಓದಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಈ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನ ಕವಿ ರಸ್ತೆ ಅಲೆಯುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೀರಿ. ಕೇವಲ ಆಫೀಸಿಗೆ ಬಂದಿಯಾಗಿರುವ ಕವಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಒಂದು ಮಾತಿಗೆ ಹೇಳಿ, ನೀವು ಜಾನ್ ಮೆಕೆನ್ರೋ ಬಗ್ಗೆ ಪದ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ, ಮೂನ್‌ಮೂನ್ ಸೇನಳ ಬಗ್ಗೆ ಪದ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ ಮತ್ತು ಚೆ ಗುವೆರಾ ಬಗ್ಗೆಯೂ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನೀವು ಟೆನ್ನಿಸ್ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೋಡುವವರಲ್ಲ, ಸಿನೇಮಾಗಳನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ನೋಡುವವರಲ್ಲ. ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಕವಿತೆಗೆ ಬಂದದ್ದು ಹೇಗೆ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಜಾನ್ ಮೆಕೆನ್ರೋನ ಆಟವನ್ನು ನಾನು ಟಿವಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು (ಎಲ್ಲರೂ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ) ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೆ: ಅವನು ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗನ ಹಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ಅಂಕ ಪಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಕೂಗಿ ರಚ್ಚಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇದೇ ವಿಷಯ ನನ್ನನ್ನು ಅವನತ್ತ ಸೆಳೆಯಿತು. ಚದುರಂಗ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಬಿ ಫಿಷರ್ ಕೂಡಾ ನನಗೆ ಇಷ್ಟವೇ. ಆದರೆ ಮೂನ್‌ಮೂನ್ ಸೇನ್ ವಿಚಾರ ಬೇರೆ. ನಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವಾಗುವ ಮೂರು ಪದಗಳು, ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂನ್‌ಮೂನ್ ಎಂದು ಎರಡೆರಡು ಬಾರಿ ಬರುವ ಆಕೆಯ ಅನನ್ಯ-ಅಸಾಧಾರಣ ಹೆಸರು! ಅದರಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕವಿತೆಯಿತ್ತು. ಆಕೆ ವಿಶ್ವಸುಂದರಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸುಂದರಿಯಂತೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಹಾಗೇ ನಾನು ರವಿವರ್ಮನ ಹೆಂಗಸರ ಬಗ್ಗೆ - ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆತನ ಕಲಾಕುಂಚಕ್ಕೆ ರೂಪದರ್ಶಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ರವಿವರ್ಮನ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುತೂಹಲದ ವಿಷಯವಿದೆ. ಅವರೆಲ್ಲ ತುಸು ದುಂಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಅವನ ರೂಪದರ್ಶಿಗಳು ಯಾರೂ ಮಲಯಾಳಿಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಮರಾಠಿಗಳಾಗಿದ್ದರು! ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ತಕ್ಷಣದ ಪರಿಸರವನ್ನಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಬೇಕಿತ್ತು. ಕಾವ್ಯವೇ ಕೇಂದ್ರ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಏನೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು!

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಅನೇಕ ಅನುವಾದಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಅನುವಾದಮಾಡಲು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಒತ್ತಡವೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ನೀವು ತುಂಬಾ ಓದುತ್ತೀರಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಅನುವಾದಗಳೆಲ್ಲಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿವೆ.

ನಿಮಗೆ (ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಒಬ್ಬ ಬರಹಗಾರನ ಮೇಲೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಲು ನನ್ನ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಕು. ನಾನು ಹೊರಗಿನವನು. ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಂದೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಇದ್ದವನಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರಾರಂಭದ ಜೀವನ ಈಗ ಕೇರಳದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಸರಗೋಡಿನಲ್ಲಾಯಿತು. ನಂತರ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ನಾನು ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ವರ್ಷ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದೆ, ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷ, ಯೆಮೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಏಳುವರ್ಷಗಳಿದ್ದೆ. ಕನ್ನಡದ ಪರಿಸರದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಭಾಷಾ ದುರಭಿಮಾನಿಯಲ್ಲ. ನನಗೆ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳೂ ಇಷ್ಟ. ನಾನು ಒಬ್ಬ ವಿಚಾರವಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೂ ಕನ್ನಡ ನನಗೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ, ನನ್ನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾಗಿ, ಸಾಂಸಾರಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ, ಮೊದಲ ಪರಿಸರದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ನನ್ನ ಭಾಷೆ. ನನ್ನ ಭಾಷೆ ನನ್ನಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಬಯಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಅನಿಸಿಕೆ ನನಗೆ! ಅನುವಾದದ ಮಾತಿಗೆ ಬಂದರೆ, ನಾನು ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಒಂದು: ಕನ್ನಡದ ಸಮೃದ್ಧಿಗಾಗಿ. ನಾನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿದರೆ, ಅದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಮನೆಯ ಗೃಹಿಣಿ ಅಥವಾ ತೋಟ ಬೆಳೆಸುವ ತೋಟಗಾರನ ಹಾಗೆ. ಹೊಸಗಿಡ, ಹೂವಿನ ಸಸಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅದನ್ನು ತಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಮನೆಯ ತೋಟವನ್ನು ಸುಂದರಗೊಳಿಸುವಂತೆ ನನಗೂ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸುಂದರಗೊಳಿಸಬೇಕು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಇದು. ಆದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುವಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯೇನು? ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲರಿಗೂ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಕಾಫ್ಕಾ ಗೊತ್ತು. ನಾವು ಆತನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದದಲ್ಲೂ ಓದಿದ್ದೇವೆ. (ಮೂಲ ಜರ್ಮನ್.) ಆತನನ್ನು ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೆ ನಾನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾಫ್ಕಾನಿಗೊಬ್ಬ ಪರಿಚಿತ ಲೇಖಕನಿದ್ದ: ಆಲ್ಟರ್ಡ್ ಕುಬಿನ್. ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾ ದೇಶದವನು. ಆತ 'The Other Side' ('ಆಚೆಬದಿ') ಎನ್ನುವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದ. ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಕಾದಂಬರಿ. ಆತ ಬರೆದದ್ದು ಅದೊಂದೇ ಕಾದಂಬರಿ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಆತ ಬರಹಗಾರನಲ್ಲ. ಅವನೊಬ್ಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ

ರೇಖಾಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದನಾಗಿದ್ದ. ಕುಬಿನ್ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಕಾಫ್ಕಾನ ಕೃತಿಗಳಷ್ಟೇ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ; ಅದಕ್ಕೂ ಕಾಫ್ಕಾನ 'ಕ್ಯಾಸಲ್'ಗೂ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿವೆ. ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೇ ರೋಗ ಅಂಟುವ ಘಟನೆಯೊಂದು ಆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ನಿಧ್ರಾರೋಗ. ತಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸದ ನಡುವೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ನಿದ್ರೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರು ಆಟಗಾರರು ಮೇಜಿನಾಚೀಚೆ ಕೂತು ಚದುರಂಗದಾಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಒಂದು ಕಾಯಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿರುವಾಗಲೇ ನಿದ್ರೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೂ ಧೂಳು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವ ಕತ್ತಲ ಸರಕಾರೀ ಕಾರ್ಯಾಲಯಗಳು 'ಆಚೆಬದಿ'ಯಲ್ಲೂ ಬರುತ್ತವೆ. ನಾನು ಕಾಫ್ಕಾನಿಗೂ ಕುಬಿನ್‌ಗೂ ಇದ್ದ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕುಬಿನ್ ಪರಿಚಯಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಕನ್ನಡದ ಓದುಗರಿಗೂ ಕುಬಿನ್ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿದೆ. ಹುಚ್ಚಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ತು ಅದು. ಅದನ್ನು ಬರೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರು ಬರ್ನಾರ್ಡ್ ಹಾರ್ಟ್. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅದನ್ನು ಬರೆದ. ಈಚೆಗಿನ ಪುಸ್ತಕವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಕೃತಿ. ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದರೆ ಈಗಿನೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೌಲಿಕ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಬಹುದು ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ನಂತರ ಜರ್ಮನ್ ಕವಿ ರಿಲ್ಕೆಯ ಅದ್ಭುತ ಕಾದಂಬರಿ The Notebook of Malte Laurids Brigge – ಅದನ್ನೂ ಅನುವಾದಿಸಿದೆ. ರೈನರ್ ಮರಿಯಾ ರಿಲ್ಕೆ ಕವಿಯಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದಾನಾದರೂ ಆತ ಈ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದ. ಇದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಏನೇನೂ ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನಿದನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಲು ಪಟ್ಟ ಪರಿಶ್ರಮ ನನಗೇ ಗೊತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಎಸ್. ದಿವಾಕರ್ ಮ್ ಮತ್ತು ಕೆ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಈ ಅನುವಾದವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿ ಕೂಡ ನೋಡಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ದುರದೃಷ್ಟಕರ.

ಅಮೆರಿಕದ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದ ರಾಬರ್ಟ್ ಹೆನ್ರಿ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದ. ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿ-ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ The Art Spirit ಎನ್ನುವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು 'ಕಲಾಚೇತನ' ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದೆ, ಕಲಾವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಿಭಾಷೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಿಸಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡು. ಹೀಗೆ ನನಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನಾನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಕೆಲವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವೈಚಾರಿಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಅನುವಾದ

ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ರಸಲ್, ವೈಟ್‌ಹೆಡ್, ಓಪೆನ್‌ಹೈಮರ್, ಹೈಸೆನ್‌ಬರ್ಗ್... ಮುಂತಾಗಿ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವತಃ ಈ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ಬರೆದ ಪ್ರಬಂಧಗಳು. ನಾನು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮಾತುಕತೆಯಾಗಲಿ ಅನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಮಾಡಿದ್ದು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಯಾವುದೇ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡುತ್ತೀರಿ? ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವಿಧಾನ ಯಾವುದು?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇದು ತುಂಬಾ ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಆಗುತ್ತೆ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಿಲ್ಟೆ ಮತ್ತು ಕುಬಿನ್ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪಠ್ಯಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿ ಮೂಲದಿಂದ ದುಪ್ಪಟ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೂಲಕ್ಕೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿರುವುದೇ ನನ್ನ ಅನುವಾದದ ಮುಖ್ಯ ರೀತಿ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಹರ್ಮನ್ ಮೆಲ್ಟೆಲ್ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಆ ಭಾಷಾಂತರ ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಕಠಿಣ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಮೂಲವೂ ಕಠಿಣವಾದ ಓದೇ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯದ ಕಾರಿಣ್ಯವೋ, ಅಥವಾ ಮೂಲದ ಕಾರಿಣ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ನೀವು ಹಾಗೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದಿರೋ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ನಾವು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬಲಮುಖೀ (ರೈಟ್ ಬ್ರಾಂಚಿಂಗ್) ಭಾಷೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಕ್ಯದ ನಂತರ ಪೂರಕವು ಬರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದು ವಿರುದ್ಧ. ಈ ರೀತಿಯ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡುವುದು ಕಠಿಣ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಾಕ್ಯಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ನೀವು ತಳ್ಳಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನೀವು ಆದಿಗೇ ಎಳೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಪ್ರತೀ ಅನುವಾದಕನೂ ಎದುರಿಸಿ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಭಾಷಾಂತರ ಮೂಲಕ್ಕಿಂತ ಸರಳವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ನಂಬುವವನಲ್ಲ. ಹಾಗಾದಾಗ ಅರ್ಥದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪಾಯವಿದೆ. ಮೂಲಕ್ಕೆ ವಿಧೇಯವಾಗಿದ್ದು ಓದುಗರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಥವಾ ಸರಳೀಕರಿಸಿ ಓದುಗರನ್ನು ಗಲ್ಲಬೇಕು. ನಾನು ಮೊದಲನೆಯದನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಇನ್ನು ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ವಿಷಯ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಜೊತೆಗಿನ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ನಾನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ, ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಅವನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಓದಿಯೂ ಇದ್ದೇನೆ, ಕಲಿಸಿಯೂ ಇದ್ದೇನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಕೃತಿಗಳು ನನಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದುವೇ. ಅವನ ಅನೇಕ ನಾಟಕಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ಮಾಸ್ತಿ, ಕುವೆಂಪು, ನಿಸ್ಸಾರ್ ಅಹಮದ್, ಶಿವಪ್ರಕಾಶ್, ಜಿ. ಕೆ.ಗೋವಿಂದರಾವ್, ರಂಗನಾಥರಾವ್, ಭಗವಾನ್, ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ, ಅಕ್ಷರ, ಕಂಬಾರ ಮುಂತಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ನಾನು ಅವ್ಯಾವುದನ್ನೂ ಓದಿಲ್ಲ. ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಅಂತ ಯಾಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀನೆಂದರೆ ? ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಎನ್ನುವ ಕುರಿತು ನನಗೇ ಅನುಮಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಈ ಕಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಅಕ್ಷರನಿಂದ. ಅವರು ನನಗೊಂದು ಈಮೇಲ್ ಕಳಿಸಿ ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ರೋಮಿಯೋ-ಜ್ಯೂಲಿಯೆಟ್ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಗಡುವು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಉತ್ತರಿಸಲು ಒಂದು ದಿನ ಸಮಯಾವಕಾಶ ಕೇಳಿದೆ. ನಾನು ಆಗಷ್ಟೇ ಯಮೆನ್ನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಮನೆಯಿಂದ ದೂರವಿದ್ದ ಪರಕೀಯತೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ವಿಪರೀತ ಕೆಲಸವೂ ಇತ್ತು - ಒಂಟಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು - ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದು, ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯುವುದು ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠಮಾಡುವುದು. ನಾನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡರೂ ಅನುವಾದಮಾಡಲು ಸಮಯವಿದೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಕಡೆಗೆ ಮಾಡುವುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ನಾನು ಮನೆಯಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಏಕಾಕಿತನಕ್ಕೆ ಇದೇ ಮದ್ದೆನ್ನಿಸಿತು. ಇದು ನನಗೆ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಹಚ್ಚಿಸಿದಂತಿತ್ತು.

ಸರಿ. ನಾನು ಅನುವಾದ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅಕ್ಷರನಿಗೆ ಬರೆದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಉದ್ದನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತಂದೆ. ಅನುವಾದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ರೋಮಿಯೋ-ಜ್ಯೂಲಿಯೆಟ್ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಮೊದಲ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶೈಲಿಯಿದೆ. ಪ್ರಾಸಬದ್ಧ ದ್ವಿಪದಿಗಳನ್ನು ಅವನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿರಲು ಆ ರೀತಿಯ ದ್ವಿಪದಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಾವು ರಗಳೆ ಅನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ಶೈಲಿಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ 10-12 ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಅನುವಾದಮಾಡಿದೆ. ಬರೆದುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಓದಿದಾಗ ಅನುವಾದ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಈ ದ್ವಿಪದಿ ಶೈಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ನಾನು

ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ ಈ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟೆ. ಅವನ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯ ಕಥನದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಳಸಿದೆ. ಇದೊಂದು ಭಿನ್ನ ಶೈಲಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೂ ಸುಶ್ಲಾಘ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆ ಶೈಲಿಯಲ್ಲೇ ಅನುವಾದ ಸತತ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಮಾಡಿದೆ. ಮೊದಲ ಕರಡು ತಯಾರಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದೆ. ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಇಲ್ಲ, ಏನಿಲ್ಲ, ಉದ್ದ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಬರೆದದ್ದು. ಸಲಹೆ ಕೇಳಲೂ ಯಾರಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ತಿದ್ದಿದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ನಾನು ಅಕ್ಷರನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆ. (ನಾನು ಯೆಮೆನಿನಲ್ಲಿರುವುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.) ಅದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ತಿರುಗಾಟಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ರೋಮಿಯೋ-ಜ್ಯೂಲಿಯಟ್ನೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಈ ಯಾತ್ರೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ರೋಮಿಯೋ ಜ್ಯೂಲಿಯೆಟ್ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಅಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ನನಗಿಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೇನೂ ಒಂದು ಮಹಾನ್ ಕೃತಿಯೆಂದು ನಾವು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ ಇತರ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಎಂದುಕೊಂಡೆ; ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಯಾವ ನಾಟಕವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡೆನೋ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್ ಇಲ್ಲವೇ ಕಿಂಗ್‌ಲಿಯರ್ ಇರಬೇಕು. ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ ಹದಿಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕೆಲಸ ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು ಅನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾನು ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನೊಂದಿಗಿರಬೇಕು ಅನ್ನುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೇ. ಆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಒಂದುಕಡೆ ಪ್ರಕಾಶಕರಿಲ್ಲದೇ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಯಾವತ್ತಾದರೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಆಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ನಾನು ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಎಚ್ಚಾ ಪೌಂಡ್, ಎಲಿಯಟ್, ವ್ಯಾಲೆಸ್ ಸ್ವೀವನ್ಸ್, ಕವಾಫಿ... ಹೀಗೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದೀರಾದರೂ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಲಂಕೇಶರ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಿರೆಂದು ನೆನಪು.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದು ಲಂಕೇಶರ ಎರಡು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡಿದ್ದೆ. 'ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ' ('The Molten Time') ಮತ್ತು 'ಮುಟ್ಟು' ('The Touch') ಎನ್ನುವ ಕಥೆಗಳು. 'ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ' ಮುಗ್ಧ ದಲಿತನೊಬ್ಬನ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಕರಣದ ಕಥೆ; ಅದೊಂದು ಊರಿನ ಕಥೆಯೂ ಹೌದು. 'ಮುಟ್ಟು' ಎನ್ನುವ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥದೇ ಮುಗ್ಧತೆಯಿದೆ; ಒಬ್ಬ ಹಳ್ಳಿಯವನು ಡಾಕ್ಟರ್ ಬಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಡಾಕ್ಟರು ತನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕೆನ್ನುವುದಷ್ಟೇ ಆಸೆ. ಲಂಕೇಶರ

ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ 'ಅವ್ವ' ಪದ್ಯವನ್ನೂ ನಾನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಭಾರತೀಪುರದಿಂದ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ, ಅವರ 'ನವಿಲುಗಳು' ಕಥೆ, ಅಡಿಗರ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು, ಹಾಗೂ ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾಯರ 'ನಾಟ್ಯೋತ್ಸವ' ಹೀಗೆ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಒಯ್ದಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಹೋದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೃತಿಗಳ ಜೊತೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಅಷ್ಟು ಸಾಲದು ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಕನ್ನಡದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು ನಿಮಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ತುಡಿತ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನಾನು ಏನೇ ಮಾಡಿದರೂ, ಲಂಕೇಶ್ ಅನುವಾದವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ, ನಾನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದ್ದು. 'ಭಾರತೀಪುರ?'ದ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಗಿನ 'ವಾಗರ್ಥ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಕೋರಿಕೆಯ ಕಾರಣ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲವರು ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ ಅಂತಲೂ ನನಗನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಸಹಜ ಭಾಷೆಯಾಗಿರುವವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತವರು ನಮಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅಂತಲೂ ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾವು ನಮ್ಮ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅದೇ ವಾಸಿ. ಯಾವ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದವಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಅನುವಾದಕರಿಗೆ ಆ ಭಾಷೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಅಂದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಫ್ತಿನಿಂತ ಆಮದೇ ಹೆಚ್ಚು ಅಲ್ಲವೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದು. ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದೇ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಬೇಕಾದರೆ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಖರೀದಿಮಾಡುವ ತಾಕತ್ತಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹೋಲಿಕೆ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಖರೀದಿಮಾಡುವ ತಾಕತ್ತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆಯುವ ತುರ್ತಿದೆ. ನಾವು ನೀಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎರವಲು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಭಾಷೆಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ. ಯಾಕಂದರೆ ಎರವಲು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೀರೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ, ನೀವು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿದ್ದೀರಿ, ಎರವಲು ಪಡೆಯಲು ಏನೋ ಇದೆಯೆಂಬುದೂ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದರ್ಥ. ನಾವು ರಫ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆಮಾಡೋದು ಬೇಡ. ಅದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಅಕಾಡಮಿಗಳು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

ಹಿಂದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ನವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ವತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಟೀಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನವ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಊಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನೆಗೆ ನವ್ಯದ ಕೊಡುಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದು. ನವ್ಯ ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಟೀಕಿಸುವವರು ಕೂಡ ಅದರಿಂದ ಲಾಭ ಪಡೆದುಕೊಂಡವರೇ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೇ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿಯೂ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಯಾಗಿಯೂ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಿಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ನುಡಿಗಟ್ಟಿನ ಬಗೆಗೂ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ಈ ಬರವಣಿಗೆಗೂ ಸಿಗಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾನ್ಯತೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇನೋ. ಅದು ಒಂದು ಅಂಶ. ಆದರೆ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತೌಲನಿಕ ಬರಹಗಳನ್ನು ನೀವು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ ಅಲ್ಲವೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನಾನು ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನನ್ನ ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ಬರಹಗಳು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿದ್ದುವು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಈ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ. ಆ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಅಕಾಡಮಿಕ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ನಾನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಲೇಖನವಾಗಿ, ನಂತರ ಅದು ಒಂದು ಸರಣಿಯಂತೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಹೊರಬಂದಿವೆ. 'ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ', 'ಇನ್ನಷ್ಟು ಕನ್ನಡ', 'ಸಮೃದ್ಧ ಕನ್ನಡ' ಇತ್ಯಾದಿ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ನನ್ನ 'ಆಳನಿರಾಳ' ಎನ್ನುವ ಅಂಕಣಬರಹದಲ್ಲೂ ಒಂದೆರಡು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರಗಳ ಬಗ್ಗೆ - ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರು ಎತ್ತಿದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡಬೇಕೇನು?

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹೌದು, ಮಾತಾಡೋಣ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನಿಮಗೆ ಪ್ರೋಫೆಸರ್ ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರ ವಾದಸರಣಿ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಅವರು ಈಗ ತಮ್ಮನ್ನು ಭಟ್‌ಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಬಟ್ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಖಿ, ಘ, ಭ, ಗಳಂತಹ

ಮಹಾಪ್ರಾಣ ಅಕ್ಷರಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಅವು ಬಂದಿರುವುದು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ. ಹೌದು. ಅದನ್ನು ನಾವು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ತಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಲಿಪಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮೂಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ - ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ನೀಡುವ ಕಾರಣ ಯಾವ ಕನ್ನಡಿಗರೂ ಮಹಾಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಚ್ಛರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು. ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಷ, ಋಗಳು ಕೂಡ ಇವೆ. ಅವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರಳ, ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡವನ್ನು, ಜನರು ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅವರು ಅನ್ನುವ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರು ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಬಿಎಂಶ್ರೀ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಿಎಂಶ್ರೀ ಕೂಡಾ ನಾವೀನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದರು.

ನಾನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ ಹಾಗೂ ನಾವು ಈ ತಥಾಕಥಿತ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಾರದು ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಮುನ್ನಡೆಯಲ್ಲ, ಹಿನ್ನಡೆ. ಮಹಾಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಸಂಸ್ಕೃತಜನ್ಯ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಬಡವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಸಮೃದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಿಯ ಕನ್ನಡಿಗರೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಭಟ್ಟರು. ಅದು ಬರೇ ಅಸಂಬದ್ಧ ವಿಚಾರ. ಕನ್ನಡದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ನನ್ನಂಥವರು ಮಾತನಾಡುವುದು. ನಾನು ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನನ್ನದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದ ಅಕ್ಷರಗಳು, ಪದಗಳು ಅಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವಿಗ ಅರಾಬಿಕ್, ಫಾರಸಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಗಳ ಎರವಲಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಗೊಂಡಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳೂ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಭಾಷೆಯೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶುದ್ಧವಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ನಾನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕಲಿತಿದ್ದೇನೆ. ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವವೂ ಅದೇ. ನಾವು ಶುದ್ಧವಾದಿಗಳಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಇದು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ. ಕನ್ನಡವು ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಅರ್ಥದಷ್ಟು ಪದಗುಚ್ಛ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಬಂದಂಥವು. ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈಗಿವು ಕನ್ನಡವೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಕನ್ನಡ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ

ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ, ಅಂತಸ್ತಿನ ಪ್ರಭೇದವೂ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಕನ್ನಡಂಗಳ್ ಎನ್ನುವ ಮಾತು. ಅನೇಕ ಕನ್ನಡಗಳಿವೆಯೆಂಬುದೂ ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವ ಒಂದು ಕನ್ನಡವೂ ನಮಗೆ ಬೇಕಿದೆ. ಈ ಕನ್ನಡ - ವಿದ್ಯೆಗೆ, ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ, ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳ ಮಾತುಕತೆಗೆ, ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ, ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಇಂಥದೊಂದು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಕನ್ನಡವೂ ಬೇಕು. ಅದನ್ನು ರದ್ದುಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಭಟ್ಟರ ಐಡಿಯಾಲಜಿಯ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಹುನ್ನಾರವಿರಬಹುದು ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಎಳೆದುತರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೆ, ಅದನ್ನಾಡುವ ಜನರ ಬಗೆಗೆ ಒಂದು ದೃಕ್ಪಥವಿರಬೇಕು. ಭಾಷೆ ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ? ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ, ತತ್ವಜ್ಞಾನದಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವ ಭಾಷೆಯೇ ಇವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಅಸಮರ್ಪಕ-ಅಪೂರ್ಣವಾದರೆ, ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಭಟ್ಟರು ಚಕ್ರವನ್ನು ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅದರಿಂದ ಸಮಯ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. - 'ಇಗೋ, ನಿನ್ನ ಚಕ್ರದ ವಿರುದ್ಧ ನನ್ನ ಚಕ್ರ' ಎನ್ನುವ ಹಾಗಿದೆ. ಯಾರೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೂ ಚಕ್ರ ಎಷ್ಟಾದರೂ ಚಕ್ರವೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮಿಷ್ಟದ ಇತರೇ ಆಕಾರವಾಗಿರಬಾರದು. 'ಎರವಲ'ನ್ನು ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆಬಿಟ್ಟು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದೇವಲ್ಲವೇ? ವಿದ್ಯುತ್ವನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿವೆಯೇನು? ಅಥವಾ ರೇಷ್ಮೆಯನ್ನು ಚೀನೀಯರು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ? ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನ ಹೇಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಕಂಪ್ಯೂಟರನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಬಳಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ಅದು ವಿದೇಶೀ ಮೂಲದ್ದು ಎಂದು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವುದು ಹುಚ್ಚುತನ ಅಲ್ಲವೇ? ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಬೇಕು, ನಾಶ ಮಾಡುವುದಲ್ಲ. ಇರುವ ಸವಲತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದು ಸುಲಭ, ಗಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಗಣಿತದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸು, ಕಳೆ, ಗುಣಿಸು, ಭಾಗಿಸು ಅಷ್ಟೇ ಸಾಲದು; ಬೀಜಗಣಿತ, ರೇಖಾಗಣಿತ ಎಲ್ಲವೂ ಬೇಕು; ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಂತೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಕನ್ನಡವು ಕಂಪ್ಯೂಟರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದವರು ನೀವು. ನೀವು ಆಕಾಲಕ್ಕೆ ತಂತ್ರಾಂಶವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿನ ಫಾಂಟುಗಳನ್ನು, ಭಿನ್ನ ಕೀಲಿಮಣೆ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನೋಡಿದಿರಿ. ಕನ್ನಡ ಬರಹಗಾರನಿಗೆ ಇದು ತುಸು ಚಡಪಡಿಕೆಯ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ತಂತ್ರಾಂಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ತಂತ್ರಾಂಶ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸ್ನೇಹಿಯಾಗಲು ನಾವೇನಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತೇ? ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೆ.ಪಿ.ರಾವ್, ಸೇಡಿಯಾಪು, ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶೇಷಾದ್ರಿ ವಾಸು ಬರಹವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಿಕ್ಕವರೂ ಇದ್ದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದು ಸ್ವಂತ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಾಗಲೀ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವರ್ತಿಸುವಂತಹ ಒಂದು ಗುಣ ಪ್ರಮಾಣ ತಯಾರಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ತಂತ್ರಾಂಶ ಬಳಸುವವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಮೊದಲಿಗರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯೇ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಣಕ ಯಂತ್ರ ದುಬಾರಿಯಾಗಿತ್ತು, ಆದರೂ ಖರೀದಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ತಂತ್ರಾಂಶಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಲಭ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸೋಡಿದೆ. ಈಗ ಯೋಚಿಸಿದರೆ, ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೀಲಿಮಣೆಯ ವಿನ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ತಂತ್ರಾಂಶವನ್ನು ಮುಘತ್ತಾಗಿ ಯಾರಾದರೂ ಕೊಡಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆ.ಪಿ.ರಾವ್ ಮತ್ತು ಶೇಷಾದ್ರಿ ವಾಸು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಉತ್ತಮ ಕೀಲಿಮಣೆಯ ವಿನ್ಯಾಸವೆಂದರೇನು? ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸಿ-ಡ್ಯಾಕ್‌ನವರು ರೂಪಿಸಿದ್ದ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಅನ್ನುವ ವಿನ್ಯಾಸ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವರಗಳು ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಮತ್ತೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆ ವಿನ್ಯಾಸ ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಬರಹಕ್ಕೂ ನುಡಿಗೂ ಅವುಗಳದ್ದೇ ತೊಂದರೆಗಳಿವೆ. ನಾನೀಗ ಬರಹ ಮತ್ತು ನುಡಿಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಬೆರಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಇವು ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೇರುತ್ತವೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡೂ ತಂತ್ರಾಂಶಗಳು ಲಿಪ್ಯಂತರ ತಂತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಷಿಫ್ಟ್ ಕೀಲಿಯ ಉಪಯೋಗ ಹೆಚ್ಚು. ಅದು ಬೇಗ ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈಗ ನಾನು ಒಂದು ದಿನ ಬರೆದರೆ ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಸುಸ್ವಾಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ನುಡಿ ಮುಘತ್ತಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತದಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನ

ವಿನ್ಯಾಸ ಬಳಸಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಅಂತ ನನ್ನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ. ಅವರು ಲಿಪ್ಯಂತರವನ್ನು ಯಾಕೆ ಆಯ್ದರೋ ತಿಳಿಯದು. ಮೊದಲಿಗೆ ನಾನು ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಿಪ್ಟ್ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇದನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಂಸ್ಥೆ ವಿನ್‌ಸ್ಟ್ರಿಪ್ಟ್ ಅನ್ನುವ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಜಾರ್ಜ್ ಎನ್ನುವವರು ಇದನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಿಂಡೋಸ್ 98ರ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಆತ ಮುಂದುವರೆಸಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನೂ ಅದನ್ನು ಕೈಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ನಂತರ ನಾನು ಬರಹಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಂಡೆ. ಈಗ ನುಡಿ. ನನ್ನ ಸಲಹೆ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಿಪ್ಟನ್ನು ನುಡಿಗೇ ಅಳವಡಿಸಿ ಎನ್ನುವುದು. ಈಗ ಬೇರೆಯೇ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹೌದು, ಈಗ ವಿಂಡೋಸ್ ಇದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಯೂನಿಕೋಡ್ ಅಡಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಿಪ್ಟಿನ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಒಂದು ತೊಂದರೆಯಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿರಾಮಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಅಚ್ಚುಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಗಳ ನಡುವೆ ಎಡತಾಕಬೇಕು. ಬರೇ ವಿರಾಮಚಿಹ್ನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಮೋಡಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮೋಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಪರೀತ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿರುವ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರಂತೂ!!

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನನ್ನ ಸಲಹೆಯೇನಿದ್ದರೂ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಿಪ್ಟಿನ ಸರಳ ಮಾದರಿಗೆ ಹೋಗುವುದು, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ದರವನ್ನು ನಿಗದಿಮಾಡಬಹುದು. ಅಥವಾ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೀಡಬಹುದು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಗಣಕಯಂತ್ರವನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಒಂದು ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಪ್ರಕಟಣೆಗೂ ಅದೊಂದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನದಂತೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೂ ಬರೆದು, ಅಲ್ಲಿನ ವಾದವಿವಾದಗಳಲ್ಲೂ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರು ಒದಗಿಸಿದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನೀವು ಎಂದೂ ಬ್ಲಾಗ್ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಬರಹಗಳು ಅಷ್ಟೊಂದು ಇರುವಾಗ, ನಿಮಗೆ ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀವು ಈ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಕಟಣಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಯಾಕೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲ? ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳಕೇ ಕಾಣದ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಮಾಧ್ಯಮ ಒಗ್ಗಲಿಲ್ಲವೇ?

ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನನ್ನು ನೀವು ಬ್ಲಾಗ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪೋಣ. ಆದರೆ ಮಿಕ್ಕವು ಇವೆಯಲ್ಲ... ನಿಮ್ಮ ಅಂಕಣಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಂದು ಬ್ಲಾಗಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಜನರನ್ನು ತಲುಪಲು ಇದೂ ಒಂದು ಮಾಧ್ಯಮ ಎಂದು ನೀವು ಯಾಕೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಆಗಾಗ ಯೋಚಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಯೂನಿಕೋಡ್ ಬೇಕಿದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು ಎನ್ನುವುದು ತೋಚಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಇಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಮೀರಲು ಬ್ರಿಜ್ ತಂತ್ರಾಂಶಗಳಿವೆ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಓಹ್. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ... ಆದರೆ ಅದೊಂದು ಕಾರಣ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹೌದು. ಈ ಮಾತು ನಿಮ್ಮ ಮೂಲವಾದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ವಾಪಸು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ವರ್ತಿಸುವ ಸ್ಟಾಂಡರ್ಡ್ ತಂತ್ರಾಂಶ ಬೇಕು ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಗೆ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದೌದು. ನನಗೆ ಖಾಸಗೀ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ಸಹಾಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೋ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ಬ್ಲಾಗ್ ಮಾಡದಿರಲು ಇದೊಂದೇ ಕಾರಣವೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ವ್ಯವಧಾನವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಮಿಕ್ಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಲತಾಣ? ಫೇಸ್‌ಬುಕ್‌ಗೂ ನೀವು ಹೋಗಿಲ್ಲ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವುಂಟು. ನೀವು ಕಂಪ್ಯೂಟರನ್ನು ತೆರೆದು ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ. ಒಂದರ ನಂತರ ಒಂದು ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನೆದು ಹೀರಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದು ರೀತಿಯ ಸುಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಇಡೀ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅದು ಹೀರಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ನಾನು ಈಮೇಲ್ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಿಕ್ಕ ವಿಕಿಪೀಡಿಯಾದಂತಹ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಗೋಸ್ಕರ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಡೌನ್‌ಲೋಡ್‌ಮಾಡಿ ಓದುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಮತ್ತೀಗ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಜಾಲತಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀರೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದು. ನಾನು ಜಾಲತಾಣದಲ್ಲಿ ಖರೀದಿಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅದೊಂದು ಉತ್ತಮ ಸೌಲಭ್ಯ. ನಿಮ್ಮ ಬೆರಳಂಚಿನಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಲಭ್ಯ! ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಕನ್ನಡ ಕುಸಿಯುತ್ತಿದೆ, ಭಾಷೆಯು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಅಂತ ಕೆಲವು ಜನ ಆತಂಕವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಭಾವ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತಿದೆ. ಡಾ.ಗಣೇಶ ದೇವಿಯವರು ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅವರು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಇಳಿಮುಖವಾಗಬಹುದು ಎಂದು ನಿಮಗನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ? ಕನ್ನಡ ಕೇವಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದ, ದಿನಬಳಕೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲವಾಗುವ ಭಾಷೆಯಾಗಬಹುದು ಎಂದು ನಿಮಗನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ? ಮುಖ್ಯ ಭಾಷೆಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿರುವುದರ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆಯೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿವೆ. ಈಗಲೂ ಆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹಲವು ರೆಡ್‌ಇಂಡಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳು, ಆಫ್ರಿಕನ್ ಭಾಷೆಗಳು ಈಗ ಇಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯ ಅಳಿವೂ ಸಮಾಜಜೀವನದ ಒಂದು ವಾಸ್ತವವೇ. ಮಾತಾಡುವ ಜನರಿಲ್ಲದಾಗ ಭಾಷೆ ಅಳಿಯುತ್ತದೆ; ಅದು ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯಬಹುದು, ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಗೆ ಅಳಿವು ಬರಬಾರದೆಂದು ಬಯಸುವವ ನಾನು. ಭಾಷೆಯ ಅಳಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಮಾನವ ಜನಾಂಗಗಳು ಕಾಪಾಡಬೇಕಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಡಾ.ಗಣೇಶ್ ದೇವಿ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆ (ನಾವು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಾದರೆ) ಇಲ್ಲವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದು. ಕನ್ನಡ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆ. ಅದು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ತುರ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾಗುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಂತೂ ಅದು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ಏನೇ ಆದರೂ, ಅಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟರೂ - ಕನ್ನಡಿಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟಿದೆಯೆಂದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಇನ್ನೂ ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಓದಿಗೆ, ಬರವಣಿಗೆಗೆ, ಮಾತಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಕಾಣುವ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹೀಗೆ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು ನಿರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಭಾಷೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಿದೆಯೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಕಾರ, ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಾವೆಂದರೆ,

ಅದನ್ನು ಆಡುತ್ತಿರುವ ಅಂತಿಮ ಮನುಷ್ಯನ ಸಾವು. ಇದೇ ಭಾಷೆಯ ಸಾವಿನ ಪರಿಭಾಷೆ. ಕನ್ನಡದ ಈ ಪ್ರಮಾಣದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆ ಥಟ್ಟನೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದನ್ನು ನಾನಂತೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಆಫ್ರಿಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆಗಳು ದಿನನಿತ್ಯದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಇಂಡಸ್ ಕಣಿವೆಯ ಭಾಷೆ ಇಂದು ಇಲ್ಲ; ಅದು ಯಾವುದೆಂದೇ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಅದೇರೀತಿ, ಮಾಯನ್, ಸುಮೇರಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳು ಈಗ ಇಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಕೆಲವು ಕುರುಹುಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿವೆಯೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಮತ್ತು ಇಟಾಲಿಯನ್ ಎಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಬಹುದು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಸಂಸ್ಕೃತದ ಉದಾಹರಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ಭಾಷೆಯಾದರೂ ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿಲ್ಲ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ದಿನನಿತ್ಯ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಗೂ ಸತ್ತ ಭಾಷೆಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಉಪಯೋಗ ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಬಂಧಿತವಾಗಿದೆ ನಿಜ. ಅದು ಯಾರಿಗೂ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲೂ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಸಂಸ್ಕೃತದಂತಹ ಭಾಷೆಗಳು ಹಾಗೆ ಜೀವಂತವಾಗೂ ಇಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಹೀಗೆ ಸತ್ತಂತೆ ಪರಿಗಣಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿವೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಈ ಗತಿ ಬರಬಹುದೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಬರಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆ ನಿರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೀಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ತೀವ್ರ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆಯೇ ಆದರೂ ಅದು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಿರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀವು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದು. ಮೇಲಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಯಾವಾಗಲೂ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾವ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಸೆದಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾವ್ಯಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ವಚನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಧರ್ಮದ ನಂಟಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸ್ಥಿರತೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯೂರೋಪಿನ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಫ್ರೆಂಚು, ಜರ್ಮನ್ ಕೂಡಾ ಇದೇ ಸವಾಲುಗಳನ್ನ ಎದುರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಯೂರೋಪಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ

ಭಾಷೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ದೇಶೀಭಾಷೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಭಾವ ಇದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹಾಗಾದರೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಡಲು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು, ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತೀರಾ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಅಲ್ಲ. ಅನಿವಾರ್ಯವಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಆಕರ್ಷಕವನ್ನಾಗಿ, ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಕನ್ನಡದ ಭಾಷಾಂತರ ಕಾರ್ಯದ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶವೂ ಇದೇ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಡುವುದು ಹೇಗೆಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಯೋಚಿಸಿ ಆಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾನು ನನ್ನದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಇಲ್ಲೊಂದು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವಿದೆ. ಅದು ಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಮಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದ ಸಾಧನೆಗಳು ಕಂಡಿವೆಯೇ ಹೊರತು, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳು ಆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ನಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಬರವಣಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಮಾರ್ಗವಿದೆಯೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನಾವು ಪರಿಭಾಷೆ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಭಾಷೆಯ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತೀ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅಚ್ಚುಕನ್ನಡ ಪದವಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಿನ್ನಡೆಯಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಸುಲಭವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಾದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದವನ್ನೇ ನಾವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಬೇಕು. ಈಗೀಗ ಇದು ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸಹಜವಾಗಬೇಕು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಾವು ಸಮಾನಾಂತರ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಮುನ್ನವೇ ಅದು ಮೂಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರುಪಯೋಗಿಯಾಗಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈಗ ಫ್ಲಾಪಿ ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲಿದೆ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನಿಜ! ಫ್ಲಾಪಿ ಡ್ರೈವರ್ ಇಲ್ಲ, ಫ್ಲಾಪಿಯೂ ಇಲ್ಲ! ಸೀಡಿಗೂ ಇದೇ ಗತಿ ಬರಬಹುದು. ನಿಜ!! ಇದುವೆ ಜೀವನ. Flogiston ಎನ್ನುವ ಪದವಿಜ್ಞಾನದ ಚರಿತ್ರೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆಯಿದೆ? ಆದರೆ ನಾವು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು

ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ನಾನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಇದೇ ಉತ್ಸಾಹದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹುಚ್ಚುತನಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ನಾನವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಜನ ಜಾತ್ರೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಹಬ್ಬದ ವಾತಾವರಣವಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಯಾಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನಾನು ಅನುವಾದಾಗ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಕಡೆಯದಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಖಾಸಗಿ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸೆಮಿನಾರುಗಳು ಈಗೀಗ ಬೇಸರ ತರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತೀರಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಭಾವನೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮದುರಿಗೇ ಚರ್ಚಿಸುವ ಒಂದು ದಿನದ ಸೆಮಿನಾರು ನಿಮಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ... ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ನನಗೆ ಭೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತೆ. ಅಂಥ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ನಾನು ಹೋಗಲು ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ಏಂಡ್ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ವೀಕ್ಲಿಯಂತಹ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೂ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿಭಾಗಗಳಿಂದ ಬರುವ ಸಂಶೋಧನಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವೇ ಆಗಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಭಾಷೆ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿಯೂ ಮೀರಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ತಿರುಮಲೇಶ್: ನಿಜ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ-ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನ ಅರ್ಥಾರ್ಥ ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯರೊಬ್ಬರ ಆಶೀರ್ವಾದಪೂರ್ವಕ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಸಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಈಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲದವರ ಹೆಸರೇ ತೋಚಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತಿಗಳು ಅನೇಕರು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆವ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ವಿತ್ತೀಯನಿಪುಣರು, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಎಲ್ಲಿ? ಅವರು ಕನ್ನಡಿಗರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕೆಲಸವಂತೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಇದು ಕನ್ನಡದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ನಿಜ. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ ಇದು. ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ನಾವು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ವಿತ್ತೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಮಾನವೀಯ

ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಬೇಕು. ಅಂಥ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ನಿಲ್ಲದಿರುವ ಅಪಾಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಬಯಸುವವರಿಗೆ ದಕ್ಕುವಂತೆ ಈರೀತಿಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಖಂಡಿತಾ ಇದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವೇ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಗೂ ಬರೆಯಬಹುದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಯೆಮೆನ್ನಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ನೀವು ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಬದಲಿಗೆ ಪ್ರೋಫೆಸರ್‌ನ ಸೈಜಿನ ದಪ್ಪಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಪೇಂಟ್ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಆಶ್ಚರ್ಯ! ತಿರುಮಲೇಶ್: ನಾನು ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ನುರಿತವನಲ್ಲ. ನನ್ನ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ವಕ್ರವಕ್ರವಾಗಿವೆ. ನನ್ನ ಮಗಳು ಪ್ರೀತಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಾವಿದೆ. ಅವಳು ಅದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಕಲಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಯೆಮೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂಟಿತನ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸರಿಯೆಂದು ಚಿತ್ರ ಬರೆಯಲು ಕೈಹಾಕಿದೆ, ತೀರ ಹವ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ. ಮೊದಲಿಗೆ ಪೆನ್ನು-ಕಾಗದದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ನಂತರ ಜಲವರ್ಣ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾನುಗುಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವಿದು. ಕೇವಲ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ, ನನ್ನ ಏಕಾಕಿತನವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಮೂಡಿಬಂದುವು (ನಾನು ಸೋಮಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೇ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಎಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ). ಅವು ತಮಾಷೆಯಾಗಿವೆ, ಜನ ಮಲಗಿರುವುದು, ನಿಂತಿರುವುದು, ಪೊದೆಯ ಹಿಂದೆ ಕೆಲವೇ ತಲೆಗಳು... ಜಲವರ್ಣಗಳು ಹೀಗೆ...

ರಂಗುಗಳ ಜೊತೆ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಖುಷಿಯಿದೆ. ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬರುವ ರಂಗೇ ಬೇರೆ. ಈ ಖುಷಿಯು ಪದ್ಯ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಮುಖ್ಯತಃ ಜಲವರ್ಣಗಳು ಅಚ್ಚರಿ ತರುತ್ತವೆ. ಜಲವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕುಂಚದ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣವಿಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅದರಿಂದ ಅನೂಹ್ಯ ಜಾದೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತೆ. ನಾನೇನು ಇಂಥದೇ ಆಕಾರ ಬೇಕೆಂದು ಹುಡುಕಿ ಹೊರಟವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹರಿವ ನದಿಗಳು, ಹೂಬಿಟ್ಟ ಗಿಡಮರಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿದೆ. ಮರದ ಎಲೆ ಎಂದೂ ಹಸಿರಾಗೇ ಇರಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸಿತು. ಬೇರೆ ಬಣ್ಣವನ್ನೂ ನೀವು ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಅದು ನಿಜವಾದ ಆಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಆಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ

ಸಾಕು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆಕಾರ ಬಂದರೆ ಸಾಕು. ಗಿಡಮರಗಳು ಯಾವುದೇ ಬಣ್ಣದವಾಗಿರಬಹುದು, ಎಲೆಗಳಿಗೆ ರಂಗಿನ ಹಂಗಿಲ್ಲವಾದರೆ, ರಂಗಿನ ಬೆರಕೆಯೇ ನಿಮಗೆ ಖುಷಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತು, ಮಾಡಿದೆ. ಈಗ ಕುಂಚವನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ. ಮತ್ತೆ ಮರಳುತ್ತೇನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೀರಿ.

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಹೌದು, ನಾನು ಮಕ್ಕಳಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ಈಚೆಗೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಸಭರಿತ ಪದ್ಯಗಳು. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಪ್ರಮುಖರು ಸಾಕಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮಕ್ಕಳು ಅದನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಠವೂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವಂತೂ ತುಂಬಾ ಅದ್ಭುತ ಪದ್ಯಗಳು. ಅವುಗಳಜತೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ನಾನು ನನ್ನ ಪುಟ್ಟಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ; ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಬರೆಯುವುದು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಖುಷಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೂಡ ನಾನು ಜೀವಂತವಾಗಿಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಜನರನ್ನು ಮಕ್ಕಳಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಸಕ್ತಿಕರಮಾಡಿದರೆ ಭಾಷೆಯೂ ಬೆಳೆಯುವುದು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿ ನಿರ್ಮಲಾ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ. ಆಕೆ ನಿಮ್ಮ ಕರಡನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತಾರೆ, ನಿಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಆಕೆ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಒಂದುದಿನ ನೀವು ಎತ್ತಿ ಒಗೆದು ರದ್ದಿಗೆ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿರಿ!

ತಿರುಮಲೇಶ್: ಆಕೆ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ. ನನ್ನ ಜೊತೆ ಆಕೆ ವಾದಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ಎಂದೂ ಜಗಳವಾಡಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ್ದನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ, ಹಠಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಮೌನ ವಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಾನೇನೇ ಮಾಡಿದರೂ ಆಕೆ ಜಗಳ ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸಹಜೀವನಮಾಡಲು ನಾನು ಸರಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಕಷ್ಟದ್ದು. ಆದರೆ ಆಕೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ ಸ್ಥಿರತೆಯಿರುವವಳಾದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಭಾಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಆಕೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಬರಹಗಳ ಮೊದಲ ಓದುಗಳು ನಿರ್ಮಲ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಕೈವಾಡವೂ ಇದೆ. ಬರಹವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾನವಳ ಸಲಹೆಕೇಳುತ್ತೇನೆ.

... ..

ಯಕ್ಷಜಗತ್ ಸರ್ವಂ ಚಿಟ್ಟಾಣೀಮಯಂ: ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಒಂದು ನುಡಿನಮನ

ತಪಸ್ವಿ ಎಚ್.ಎಂ.

ಯಕ್ಷಲೋಕದ ಮೇರುನಟ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೆಗಡೆಯವರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಿಧನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಭಸ್ಮಾಸುರ, ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ, ಕೀಚಕ ಎಂದರೆ ಮೊದಲು ನೆನಪಾಗುವುದು ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಪೌರಾಣಿಕ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪಾತ್ರಗಳಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕ ಸಾಲಿನಿಂದ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನದ ಸಾಲಿಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದವರು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ 'ಚಿಟ್ಟಾಣಿ' ಎಂದೇ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೆಗಡೆಯವರು. ತಮ್ಮ 84ನೆಯ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಂತಹವರನ್ನೂ ಕಲಾಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿಸಬಲ್ಲಂತಹ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಚಿಟ್ಟಾಣಿಯವರು. ಸದಾ ನಗುಮೊಗದ, ತುಂಬಾ ವಿನಯವಂತ ಚಿಟ್ಟಾಣಿಯವರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಜೊತೆ ಕೆಲ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅವರ ಆತಿಥ್ಯ, ಉಪಚಾರ ನನ್ನನ್ನು ನಾಚುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಾತನಾಡುವ ಶೈಲಿ ಕಲಾವಿದನೊಬ್ಬ ಕಲೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯಬಹುದೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಈಡುಮಾಡಿತು. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವರೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದರ ಕೆಲಭಾಗಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ನುಡಿನಮನವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನಿಮ್ಮ ಯಕ್ಷಜೀವನದ ಪ್ರಯಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೀರ...

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಯಕ್ಷಗಾನ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಕಲೆ. ಆ ಅದ್ಭುತವಾದ ಕಲೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಲು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವಶ್ಯ. ಒಂದು ನಂಬಿಕೆ, ವಿಶ್ವಾಸ ಬೇಕು. ಈ ನಂಬಿಕೆ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೇ ಒಬ್ಬ ಕಲಾವಿದ ಸಮರ್ಥನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ, ಚಿಟ್ಟಾಣಿಯಂತಹ ಅನೇಕ ಕಲಾವಿದರು ನಮಗೆ

೩೪

ದೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಲಾವಿದನ ಜೀವನದ ಪ್ರಯಾಣ ಸುಖಕರವಾದುದಲ್ಲ. ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಎದುರಿಸಿದ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಸರಮಾಲೆಯೇ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಯಾರು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೋ ಅಂಥವ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬ ಸಮರ್ಥ ಕಲಾವಿದನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನೀವು ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಯಾವ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಿರಿ? ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವಿರಾ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ನಾನು ಸುಮಾರು ಎಂಟು ವರ್ಷದವನಿದ್ದಾಗಿನಿಂದ ನನಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಗೀಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾನು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಆಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗಲೇ ನನಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನದ ನಟನಾಗುವ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿದ್ದು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊಂಡದಕುಳಿ ರಾಮ ಹೆಗಡೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೆಗಡೆ, ಕೆರೆಮನೆ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆ ಇಂತಹವರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನೂ ಕಲಾವಿದನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ನನಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಕೊಡುವವರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಭಜನೆ ತಾಳ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಭಜನೆ ತಾಳಕ್ಕೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ತಾಳಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಸಾಮ್ಯ. ನಾನು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಫಲ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಕಷ್ಟಾ ವಿರೋಧಿಗಳು. ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು, ನೋಡಬಾರದು, ಮನುಷ್ಯ ಹಾಳಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವರದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಪುರಾತನದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಾಳೆಎಲೆ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಕೊಟ್ಟರೂ ಅಡ್ಡಪಂಕ್ತಿಯ ಭೋಜನ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟೆ. ಕೊನೆಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಫಲವನ್ನು ಭಗವಂತ ನನಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ನಂತರ ನಾನು ಗುಡ್ಡಗಳ ಮೇಲೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೆ, ಗೇರು ಮರದ ಮೇಲೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೆ, ನನಗೆ ನಾನೇ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ ನನಗೆ ಮೂಲತಃ ಲಯವಿತ್ತು. ನೋಡುವ ಕಣ್ಣು, ಕಲಿಯುವ ಬುದ್ಧಿಯಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಮೊದಲುಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಬಾಳೆಗದ್ದೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟರು ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೇಷಧಾರಿಗಳ ಬಳಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಲು ಹೋದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಹಾಗೆ ಅವರ ಬಳಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನೀವು ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಸೇರಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೇನು?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅಂತರಂಗದ ಆಸೆ. ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ

ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಉಂಟಾಯಿತೋ ಹಾಗೆ ನನಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಕೆರೆಮನೆ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದರು, ಕೊಂಡದಕುಳಿ ರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದರು, ಅಂತಹ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆಯವರ ಎತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡು ತಾನೂ ಹಾಗಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನಾನೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನೀವು ಯಕ್ಷಗಾನದ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರಿ? ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಹೇಗಿತ್ತು? ನಿಮ್ಮ ತರಬೇತಿ ಬೇರೆಯವರ ತರಬೇತಿಗಿಂತ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ನನಗೆ ಅಂತರಂಗದ ಗುರುಗಳು ಕೆರೆಮನೆ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರು ಹಾಗೂ ಕೊಂಡದಕುಳಿ ರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರು. ಬಹಿರಂಗದ ಗುರುಗಳು ಬಾಳೆಗದ್ದೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟರು. ಅವರಿಂದ ನಾನು ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು. ನಮ್ಮ ಪುರಾತನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೊದಲೆಲ್ಲಾ ಗುರುಪೀಠ, ಗುರುಮಠ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಾನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರ ಮಗನ ಜೊತೆ ವೇಷ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗಿನ ಹಾಗೆ ಮೇಳದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಷ್ಟು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಾನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ್ದು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲೇ. ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಬ್ಬರ ಜೊತೆ ನಾನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರಾರೂ ಈಗ ಯಕ್ಷರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟರ ಕಾಲಾನಂತರ ಬಾಳೆಗದ್ದೆ ಮೇಳವೂ ಮುಚ್ಚಿತು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನಿಮ್ಮ ಮೊದಲನೆಯ ವೇಷ ಯಾವುದು?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಅಗ್ನಿ. ಆಗ ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ ಎಂಬ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪದ ಪ್ರಕರಣ. ಆ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಜೊತೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಅಗ್ನಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ಪದ್ಯದ ಪಾತ್ರ, ಅದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಥಮ ವೇಷ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನೀವು ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸಬಯಸುತ್ತೀರಿ? ಜಾನಪದ ಕಲೆಯಾಗಿಯೋ? ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಯಾಗಿಯೋ? ಅಥವಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಲೆಯಾಗಿಯೋ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಯಕ್ಷಗಾನ ಜನಪದವೋ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವೋ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆಯೋ ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಇದೆ. ಆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಅದನ್ನು ಜಾನಪದ ಎಂದರು. ಕೆರೆಮನೆ ಮಹಾಬಲ ಹೆಗಡೆಯವರು, ಹೊಸ್ರೋಟ ಮಂಜುನಾಥ ಭಾಗವತರು ಅದನ್ನು

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಲೆಯೆಂದರು. ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಾನಪದವೂ ಅಲ್ಲದ ಇವೆರಡರ ಸಂಮಿಶ್ರಣ. ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೂ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಾವು ಬಿಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಹಳೆ ಬೇರು ಹೊಸ ಚಿಗುರು ಅಂದ ಹಾಗೆ ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಬೇಕು, ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಯಕ್ಷಗಾನದ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಏನಿರಬಹುದು? ಯಾವುದಾದರೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಿದೆಯೇ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ನಾನು ತಿಳಿದಂತೆ ಮೊದಲು ಕರ್ಕಿಯ ಪರಂಪರೆಯೆಂಬುದು ಇತ್ತು. ಇದು ತುಂಬಾ ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಮೂಡಣಿ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ ಅಂತ ಒಬ್ಬರಿದ್ದರು. ತೀರಾ ಹಳಬ. ಈಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ. ಅವರು, ಹಾಗೆಯೇ ಕೆರೆಮನೆ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರು ಇವರೆಲ್ಲಾ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಕುಣಿತದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಈಗಿನ ಕಲಾವಿದರೆಲ್ಲಾ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದೂ ಸಾಕಾಗದಿರುವ/ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರುವ ಸ್ಥಿತಿ ಈಗ ಬಂದಿದೆ. ಈಗಿನ ಅನೇಕ ಕಲಾವಿದರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಗಿಟ್ಟಿಸುವ ಕುಣಿತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಪದ್ಯ, ಅರ್ಥ, ಭಾವ, ಇವೆಲ್ಲ ನಗಣ್ಯ. ಬರಿಯ ಕುಣಿತ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಎದ್ದುಕಾಣುವುದು. ಇದು ಆಗಬಾರದು. ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಅಂಗಾಂಗದ ಚಲನವಲನ, ಅಂಗವಿನ್ಯಾಸ, ನೃತ್ಯ ವೈಖರಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಾನದ ಕುಣಿತಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿರಬೇಕು, ಆದರೆ ಮೊದಲಿನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಬಾರದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಯಕ್ಷಗಾನದ ರೂಪ ಮೊದಲು ಹೇಗಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಅದು ಹೇಗೆ ಬದಲಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಿರಾ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಮೊದಲು ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ಪಾತ್ರಗಳ ಪ್ರವೇಶವಾದ ನಂತರ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಾಳವೂ ಇತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೊದಲು ಕೇದಿಗೆ ಮುಂದಲೆ, ಮುಂಡಾಸ, ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ತರಹದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಅವೆಲ್ಲಾ ಬದಲಾಗಿವೆ. ಮೊದಲು ಮುಂಡಾಸಕ್ಕೆ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಅಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಅದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಬೆಂಡಿನ (ಥರ್ಮಾಕೋಲ್) ಮುಂಡಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸುಲಭ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ರಸವೆಂದರೇನು?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ರಸಗಳೆಂದರೆ ನನಗೆ ನೆನಪಾಗುವುದು ನವರಸಗಳು. ಈ ನವರಸಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೋ ಆತ ಕಲಾವಿದನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ರಸವೆಂದರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಅದು ಮುಖದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಂತರಂಗದ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಮುಖವೆಂಬ ಕನ್ನಡಿಯಿಂದ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಮುಖದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ ಮುದ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸುವ ಭಾವಗಳೂ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಭಾವಗಳೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರಬೇಕು/ಆಗಿರುತ್ತವೆ. (ಇದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಚಿಟ್ಟಾಣಿಯವರು 'ಮಾನಿನಿ ಮಣಿಯೆ ಬಾರೆ' ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸಿದರು) ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆತ ರಸಾಸ್ವಾದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲಾವಿದನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನೀವು ಪಾತ್ರಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸಿದ್ಧತೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಕಲಾವಿದನಾದವನಿಗೆ ಅದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಯಾವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಮಾಡುತ್ತೇವೋ ಮೊದಲು ನಾವು ಆ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ರಂಗಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯಾಗಿಯೇ (ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಪಾತ್ರ ಚಂದ್ರಹಾಸ ಚರಿತೆ ಪ್ರಸಂಗದ್ದು) ರಂಗಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. 'ಇತ್ತ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲಿ ಕುರುರಾಯನಿದನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಸಂತಾಪದಿ' ಎಂಬ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ (ಗದಾಯುದ್ಧ ಪ್ರಸಂಗ) ಕೌರವನಾಗಿಯೇ ರಂಗಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. ನಟ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸದಿದ್ದರೆ ಕೌರವನ ಪಾತ್ರದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಪಾತ್ರದ ಅನುಭವ ಪಾತ್ರ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಇನ್ನು ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಪ್ರಸಾಧನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣಹಚ್ಚುವಾಗ ಬಳಸುವ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಪಾತ್ರದ ಭಾವಗಳ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆ ಭಾವಗಳ ಸ್ಫುರಣೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆ ಭಾವಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದ್ದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಆ ಭಾವಗಳ ವಿನಿಮಯ ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಕಲೆಗೆ ಒಂದು ಬೆಲೆ ಹಾಗೂ ನೆಲೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿನ ತಲ್ಲೀನತೆ ಎಂದರೆ ಏನು? ಹಾಗೂ ನಿಮಗೆ ರಂಗದ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಜೀವನದ ನೆನಪುಗಳು ಬಂದ ಅನುಭವವಾಗಿದೆಯೇ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ನಟ ನಟನೇ ಅಲ್ಲ. ನಟ ಕೌರವನೇ.

ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರೇವೇಶಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆತ ಚಿಟ್ಟಾಣಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಕಲೆಗೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ ಸುಯೋಧನನೇ ಆಗಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವುದಾದರೆ, ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೆನಪುಗಳು ಬಂದಿದ್ದಿವೆ. ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಅವ್ಯಾವು ನನ್ನ ತಲೆಗೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಇದೆಯೇ, ಹೆಂಡತಿ ಏನು ಹೇಳಿದಳು, ಎಂಬುದರ ಬಗೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಯಾವ ಪಾತ್ರವೋ ಆ ಪಾತ್ರದಡೆಗೇ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಪಾತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ನಾಳೆ ಏನು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನೀವು ಭಸ್ಮಾಸುರ, ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದೀರೆಂದು ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ ಏನು? ಇದು ಮುಂದೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿತು?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ವಿಟ್ಟಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅಂತ ಒಬ್ಬರಿದ್ದರು. ನಾನು ಅವರು ಮಾಡಿದ ನಾಲ್ಕೈದು ಭಸ್ಮಾಸುರನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಭಸ್ಮಾಸುರನ ಶೈಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಗೌಣ. ಅಲ್ಲಿ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ 'ಕಂಡನು ಭಸ್ಮಾಸುರನು ಭವಾನಿಯ' ಎನ್ನುತ್ತ ಪದ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ 'ಕಂಡನು ಭಸ್ಮಾಸುರನು ಮೋಹನಿಯ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ರಸ ಒಂದೇ. ಆದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಕುಣಿತದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಯೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತ ಆಗತಾನೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ, ಆಗತಾನೆ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಸ್ಮಾಸುರನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ. ಆತ ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ಶೃಂಗಾರ ರಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಬಿಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮೋಹನಿಯ ಅಪರೂಪವಾದ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮರೆತು ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇಟ್ಟು ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಚಿತ್ರಣ. ಈಗ ನನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಲಾವಿದರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಆರಾಮವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಯಾಕೆ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ನನಗೆ ಹೃದಯ ತುಂಬಿಬರುವ ಪಾತ್ರ ಗದಾಯುದ್ಧದ ಕೌರವನ ಪಾತ್ರ, ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಕಾಳಗದ ಅರ್ಜುನ. ಇವು ನನ್ನ ಮನಮೆಚ್ಚಿದ ಪಾತ್ರಗಳು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಕೀಚಕ, ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ, ಭಸ್ಮಾಸುರ ಇಂತಹ

ಪಾತ್ರಗಳು. ಆದರೆ ಅರ್ಜುನ ಮತ್ತು ಕೌರವ ಪಾತ್ರಗಳು ಮನಮೆಚ್ಚಲು ಕಾರಣ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ರಂಗಭೂಮಿ. ರಂಗಭೂಮಿ ಕೊಡುವ ಸುಖ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಮತ್ಯಾವುದೂ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಮಠಗಳೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ರಂಗಭೂಮಿ ಕೊಡುವ ಪ್ರಚೋದನೆಯೇ ಹಾಗೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನೀವು ಅಭಿನಯಿಸುವಾಗ ಕೆಲ ಭಾವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಯಾವುದಾದರೂ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೀರಾ? ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಉಸಿರಾಟದ ಹಿಡಿತ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ತಂತ್ರಗಳು ಅಭಿನಯದ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದವು. ಹೌದಾದರೆ ಅವುಗಳು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಕಾರಿ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಭಿನಯಿಸುವಾಗ ಬಹಳ ಆಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಯಾವ ಭಾವಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು ಎಂಬ ಅರಿವಿರಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಆಯಾಸವಾಗಬಾರದು, ಆದರೂ ಅದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನಗೆ ದಮ್ಮು (ಅಸ್ತಮಾ) ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ನಾನದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಅವರವರ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಾನು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಹಜತೆ ಹಾಳಾಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಅಭಿನಯಿಸಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಅನೇಕ ಬಾರಿ ನೀವು ಮೂರು ತಲೆಮಾರಿನ ಜನರೂ (ನೀವು, ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಹಾಗೂ ಮೊಮ್ಮಗ) ಒಂದೇ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜೀವನದ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿನಯದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡಿವೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆಯೇ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಇಲ್ಲ. ನಾನು ನನ್ನ ಮಗನ ಜೊತೆ ವೇಷವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಕೌರವ ಆತ ಭೀಮ. ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನ ಜೊತೆ ವೇಷ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆತ ಕೃಷ್ಣ ನಾನು ಬಲರಾಮ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನ ಜೊತೆಗೂ ವೇಷ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಘಟೋತ್ಕಚ ಆತ ಅಭಿಮನ್ಯು. ನನಗೆ ಯಾವ ತೊಡಕೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಯಾವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೋ ಆ ಪಾತ್ರವೇ ನಾನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಮಗನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಂದರೆ ವಿರೋಧಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಮಗ ಎನ್ನುವ ಮೋಹ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಮೋಹವಿದ್ದರೆ ಕಲೆಯೇ ಹಾಳಾಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಂಗದ ಹಿಂದೆ ಮಗ ಮೊಮ್ಮಗ ಎನ್ನುವ ಸಂಬಂಧ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನೀವು ಯಾವುದೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಲ್ಲದ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ವೇಷಮಾಡಿದ್ದೀರಾ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಬಹಳಷ್ಟಿವೆ. ಈಗಲೂ ಬಂಗಾರಮಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ನವಮಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರದರ್ಶನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಅಪಾರವಾದ ಗೌರವ. ಅಂತಹ ಕಲೆಗೆ ಅಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ. ಅಲ್ಲದೇ ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರಮಕ್ಕಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹನುಮಂತ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ನಾನು ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಬೇರೆಯವರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನೀವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ನೀವು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೀರಿ? ನೀವು ಅವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡುತ್ತೀರಾ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಯಾವ ಕಲಾವಿದನೇ ಇರಲಿ, ಆತ ಸಣ್ಣನವನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿರಲಿ, ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದು ಕಲಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನಾದರೂ ವೇಷವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬಂದು ಅಭಿನಯಮಾಡಿ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಇಳಿದನೆಂದರೆ ನಮಗೂ ಗೊತ್ತಿರದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆ ನಟನಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರದೇ ಹೇಳಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ 'ಆತ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು ಆದರೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನೋ ಪಾಪ' ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಕಲಾವಿದರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನೌಚಿತ್ಯ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಹೌದಾದರೆ ಹೇಗೆ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಅದು ಉಚಿತವಲ್ಲದ್ದು ಸತ್ಯ. ನಾವು ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ದಾರಿದೋರಿಸುವುದು. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ (ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ) ದಾರಿತೋರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಬರಕೂಡದು. ಆದರೆ ಈಗ ಕೆಲವರು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಗಿಟ್ಟಿಸಲು ಆ ತೆರನ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಲಾವಿದ ಅದನ್ನು ಬಯಸಬಾರದು ಹಾಗೂ ಬಳಸಬಾರದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿನ ಅನುಭವಕ್ಕಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಡೆತಡೆಗಳಾವುವು?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಬಹಳಷ್ಟು ಇವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಆಡೆತಡೆಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ ರಸಭಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ನನಗೆ ಬಹಳ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಟ ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ಕಲೆ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುವುದಾದರೆ, ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತೈದು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರದರ್ಶನವಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ಯಾವ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಒಬ್ಬ ಹುಚ್ಚ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ರಂಗಸ್ಥಳದ ಮೇಲೆ ಬಂದ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತು. ನನಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಇರುಸುಮುರುಸಾಯಿಯು. ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರದರ್ಶನ ಹೇಗೂ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದದ್ದು. ಅದು ಚಂದ್ರಹಾಸ ಚರಿತ್ರೆ ಪ್ರಸಂಗ. ಕಡತೋಕದ ಮಂಜುನಾಥ ಭಾಗವತರು ಭಾಗವತಿಕಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಯಕುಮಾರ್ ಎಂಬ ಅದ್ಭುತ ನಟ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದರು. ಭಾಗವತರು 'ಈತ ಚಿಟ್ಟಾಣಿ' ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆತ ನನ್ನ ಮೈಕಟ್ಟನ್ನು ನೋಡಿ ಈತ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹದಿಂದ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟರು. ನಂತರ 'ಮೊದಲಿಗೆ ದೊರೆಕಿತ್ತಲ್ಲ, ಮುನಿನೃಪ ದನುಜಿಯ' ಪದ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. 'ಹೇ ಚಿಟ್ಟಾಣಿ, ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ನಿನ್ನ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನೂ [ಸಿನೇಮಾದಲ್ಲಿ] ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಾಯ್ತು' ಎಂದರು. ಕೊನೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಈ ತರಹದ ಅನುಭವಗಳು ಬಹಳಷ್ಟಾದ್ದಿವೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಹೇಗಿರಬೇಕು? ಹಾಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ? ಹೌದಾದರೆ ಹೇಗೆ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಕಲಾವಿದನ ಹೊಣೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನಾಗಿ ತಯಾರುಮಾಡುವುದೂ ಕೂಡ. ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೂ ನಟನಿಗೂ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನೂ ನಟನನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮನರಂಜನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದೊದಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಒಂದು ತಾಸಿನ, ಎರಡು ತಾಸಿನ ಯಕ್ಷಗಾನಗಳು ಮನೋರಂಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ

ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಮನೋರಂಜನೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಡೆದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಕಥೆ ಬೇಡ, ಪುರಾಣ ಬೇಡ, ಅವುಗಳ ತತ್ವ ಬೇಡ, ಸತ್ವ ಬೇಡ, ಯಾವುದೂ ಬೇಡ. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ಕೇವಲ ಮನರಂಜನೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಅನೇಕ ನಟರು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಸ್ವಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವಾಗ ನಟಿಸುವ ಕ್ರಮಕ್ಕೂ ಅದೇ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮುಂದೆ ಅಭಿನಯಿಸುವಾಗ ಕುಣಿಯುವ ಕ್ರಮಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ ಅನಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಆ ತರಹದ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನಾನು ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿಜವೇ? ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ನಟರ ನಟನೆಗೆ ಅಥವಾ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಅನಿಸುತ್ತದೆ?

ಚಿಟ್ಟಾಣಿ: ಕಲಾವಿದನಾದವನು ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅದು ಚಿತ್ರೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಎಂಬ ತಾತ್ಕಾರ ಭಾವನೆ ಇರಬಾರದು. ಎದುರಿಗಿರುವ ಕ್ಯಾಮೆರಾವನ್ನು ನಾವು ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಕ್ಯಾಮೆರಾದ ಮುಂದೆಯೂ ಅದನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ. ಅಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಕ್ಯಾಮೆರಾ. ಆ ಕ್ಯಾಮೆರಾದ ಮೂಲಕ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ನಮ್ಮ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಲೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಸಂದರ್ಶನದ ನಂತರ ಅವರೊಡನೆ ಕಳೆದ ಸಮಯ, ಅವರ ಉಪಚಾರ, ಅವರೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆ ವರ್ಣನಾತೀತ. ಒಂದು ಕಲೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು 'ಅಹಂಕಾರಮುಕ್ತ'ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಚಿಟ್ಟಾಣಿಯವರು. ಕಲೆಗೆ ವಿದ್ಯೆಯ, ಹಣದ, ರಾಜಕೀಯದ, ಕುಟುಂಬದ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಾಗಲಿ ಸಹಾಯವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆದಕ್ಕೆ ಬೇಕಿರುವುದು ಪರಿಶ್ರಮ, ಹಟ, ಹಾಗೂ ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 'ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ಅಜ್ಜ' ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ 'ಪದ್ಮಶ್ರೀ'ಯೇ ಮೊದಲಾಗಿ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು, ಅವರ ಯಕ್ಷಜೀವನವನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳು. ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೌತಿಕವಾಗಿ ನಮ್ಮೊಡನೆಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸದಾ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ನೀನಾಸಮ್ ವರದಿಗಳು

ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರ 2017:

ಈ ಸಾಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರವು ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1ರಿಂದ 5ರವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀಯುತ ಸಮೀಕ್ ಬಂದೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ಆಶಯ ಭಾಷಣದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಎನ್.ಎಸ್. ಗುಂಡೂರ, ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ ಮತ್ತು ಅತುಲ್ ತಿವಾರಿಯವರ ಸವಾರೋಪ ನುಡಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು. ಈ ವರ್ಷ 'ತಲೆಮಾರುಗಳ ನಡುವೆ ಸಂವಾದ' ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶಿಬಿರದ ಉಪನ್ಯಾಸ ಗೋಷ್ಠಿಗಳು ನಡೆದವು. ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಸಮೀಕ್ ಬಂದೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಲುಡಿ, ಎಚ್.ಎನ್. ಮುರಳೀಧರ, ಜೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುಹಾ, ಡಿ.ಎಸ್.ನಾಗಭೂಷಣ, ಕಲಾಪಿನಿ ಕೊಂಕಾಳಿ, ಅತುಲ್ ತಿವಾರಿ, ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಹನೂರು, ಸುನಂದಮ್ಮ, ಪಿ.ಕೆ.ರಾಜಶೇಖರ, ದೀಪಾ ಗಣೇಶ್, ಗೋಪಾಲ ಗುರು, ಸುಂದರ ಸಾರುಕೈ, ಡಿಕೆನ್ಸ್ ಲಿಯೊನಾರ್ಡೊ, ಶಿವಾನಂದ ಕಳವೆ, ಅನಿಲ್ ಬಳಂಬ, ಅಜ್ಜಪ್ಪ ಕುಲಗೋಡ, ನಯನಾ ಆನಂದ, ವರುಣ್ ಭಟ್, ಸೃಜನಾ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ, ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ, ವಿಕ್ರಮ್ ಹತ್ತಾರ್, ತಮಿಳು ಸೆಲ್ವಿ ಎಲ್.ಸಿ. ಸುಮಿತ್ರಾ, ವಸುಧೇಂದ್ರ, ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ, ತಾರಿಣಿ ಶುಭದಾಯಿನಿ, ಅಮರೇಶ ನುಗಡೋಣಿ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ಸಾಲಿನ ಉಪನ್ಯಾಸ-ಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಕತೆ ಕವಿತೆ ಕೃಷಿ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಭಕ್ತಿ ಗಾಂಧಿ ಕುರಿತ ತಲೆಮಾರುಗಳ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಅಪರಾಹ್ನ ಕಿರುನಾಟಕ - ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಜೆ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು. ಪುಣೆಯ ಆರತಿ ತಿವಾರಿ ಅವರಿಂದ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿ ನಾಟಕ 'ಮಾಂಶಾ ಕೀ ಶಾದೀ', ಕಲಾಪಿನಿ ಕೊಂಕಾಳಿ ಅವರಿಂದ ಗಂಧರ್ವ ಸಂಪನ್ - ಸಂಗೀತ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ, ಸವಿತಾ ರಾಣಿ ಅವರಿಂದ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿ ನಾಟಕ 'ರಿಪ್', ಮಹಾದೇವ ಹಡಪದ ಅವರ ಆಟಮಾಟ ತಂಡದವರಿಂದ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರ ಕಥೆಯ ರಂಗರೂಪ 'ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮಾಯಿ' ಮತ್ತು ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕವಿತೆಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತಿ - ಅಪರಾಹ್ನದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ 2017ರ ನಾಟಕ 'ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗ' (ಭಾಸನ ನಾಟಕದ ಅನುವಾದ: ಎಲ್.ಗುಂಡಪ್ಪ, ನಿರ್ದೇಶನ: ಉಮೇಶ ಸಾಲಿಯಾನ), ತಿರುಗಾಟದ ನಾಟಕ 'ಸು ಬಿಟ್ಟೆ ಬಣ್ಣ ಬ ಬಿಟ್ಟೆ ಸುಣ್ಣ' (ಕಾರ್ಲೋ ಗೋಲ್ಡೋನಿಯ ನಾಟಕದ ಅನುವಾದ: ಜೋಗಿ, ನಿರ್ದೇಶನ: ಇಕ್ಬಾಲ್ ಅಹಮದ್), ನೀನಾಸಮ್

ತಂಡದ ನಾಟಕ 'ತಾಟಕೀ ಮರ್ದನ' (ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ 'ಟೇಮಿಂಗ್ ಆಫ್ ದಿ ಶ್ರೂ' ಆಧರಿಸಿದ ರೂಪಾಂತರ; ಪಠ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನ: ಮಂಜುನಾಥ ಎಲ್. ಬಡಿಗೇರ), ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸ್ವದನ ತಂಡದವರಿಂದ 'ಸದಾರಮೆ' (ನಿರ್ದೇಶನ: ಬಿ ಜಯಶ್ರೀ) ಮತ್ತು ಶೇಷಗಿರಿಯ ಶೇಷಗಿರಿ ಕಲಾತಂಡದವರಿಂದ 'ವಾಲಿ ವಧೆ' (ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಂ' ಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ರಂಗಪ್ರಸ್ತುತಿ; ನಿರ್ದೇಶನ: ಗಣೇಶ ಮುಂಡಾಡಿ) - ಇವು ಈ ಸಾಲಿನ ಸಂಜೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ:

ಅಗಸ್ಟಿನಿಂದ ನವೆಂಬರ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತಲವಾಟಿ ಅವರಿಂದ ರಂಗ ಪ್ರಸಾಧನ, ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಂದ ರಂಗ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶ್ರೀಮತಿ ಸಮುದ್ಯತಾ ವೆಂಕಟರಾಮು ಶಡ್ಡಿಕೆರ ಇವರಿಂದ ಗಮಕ ಕಾವ್ಯವಾಚನ, ಶ್ರೀ ಕೆ.ಜಿ. ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಅವರಿಂದ ರಸ-ರಜನಿ ಪ್ರಸ್ಥಾನ, ಶ್ರೀ ಅನಿರುದ್ಧ ಖುಟ್‌ವಡ್ ಅವರಿಂದ ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಅಭಿನಯ ಕಮ್ಮಟಿ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು ನಡೆದವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 24 ಮತ್ತು 25ರಂದು ದ್ವಿಜೇಂದ್ರಲಾಲ್ ರಾಯ್ ಅವರ 'ನೂರ್ ಜಹಾನ್' (ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಆರ್ ನಾಗರಾಜ; ನಿರ್ದೇಶನ: ಮಂಜು ಕೊಡಗು) ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಅಕ್ಟೋಬರ್ 22ರಂದು ಪಿ. ಲಂಕೇಶರ 'ರೊಟ್ಟಿ' ಮತ್ತು 'ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ' ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ದೃಶ್ಯರಚನೆಯನ್ನು (ನಿರ್ದೇಶನ: ಶ್ರುತಿ ವಿ.) ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ನವೆಂಬರ್ 5ರಿಂದ 7ರವರೆಗೆ ಕಲಾಮಂಡಲಂ ಕೃಷ್ಣೇಂದು ಅವರು ಕೂಡಿಯಾಟ್ಟಂ ಕಮ್ಮಟವನ್ನು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನೂ (ಕಾಳೀಯ ಮರ್ದನ) ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ನವೆಂಬರ್ 12ರಿಂದ 14ರವರೆಗೆ ಶೈಲಿ ಸತ್ಯ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದ ಗಿಲೋ ಗಿಲೆರಿ, ಮುಂಬೈ ತಂಡದವರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಕಮ್ಮಟ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳನಾಟಕಗಳ (ಹನೂಮಾನ್ ಕೀ ರಾಮಾಯಣ್, ಕ್ಯಾಚ್ ದಟ್ ಕ್ರೋಕೊಡೈಲ್ ಮತ್ತು ಒನ್ ಟು ಟೆನ್) ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು. ನವೆಂಬರ್ 18ರಂದು ಕೆ.ವಿ.ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ರಂಗಸಮೂಹದವರಿಂದ 'ದೇವದಾಸಿ' (ರಚನೆ: ಕೆ.ಹಿರಣ್ಣಯ್ಯ; ನಿ: ಪರಶುರಾಮ್) ಹಾಗೂ 26ರಂದು ವಿಶ್ವರಾಜ ನೃತ್ಯನಾಟ್ಯಸೇವಾ ಸಂಘ, ಕಲಬುರಗಿ ಇವರಿಂದ 'ರಾನ್' (ರಚನೆ: ವಸಂತ ಬನ್ನಾಡಿ; ನಿ: ವಿಶ್ವರಾಜ ಪಾಟೀಲ) ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು. ನವೆಂಬರ್ 16ರಿಂದ 30ರವರೆಗೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ಶತಮಾನದ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು.

ಮಾತುಕತೆ ೧೨೪

ನೀನಾಸಮ್ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ ೫೨೨ ೪೧೨

ದೂರವಾಣಿ: ೦೮೧೮೩-೨೬೫೬೪೬

www.ninasam.org

ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಸಾರದ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಪರ್ಕಪತ್ರ

(ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮೇ-ಆಗಸ್ಟ್-ನವೆಂಬರ್)

ಸಂಪಾದಕ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ: ಟಿ.ಪಿ.ಅಶೋಕ, ಜಶವಂತ ಚಾಧವ್

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣಿ: ಎಂಬತ್ತು ರೂಪಾಯಿ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ: ಅಕ್ಷರ ಗಣಕ, ಹೆಗ್ಗೋಡು,

ಮುದ್ರಣ: ಸಪ್ತಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ನವೆಂಬರ್ ೨೦೧೭ ವರ್ಷ ಮೂವತ್ತೊಂದು ಸಂಚಿಕೆ ನಾಲ್ಕು

೧.	ಕವಿತೆ - ಮಾತುಕತೆ
- ಕೆ.ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್ ಮತ್ತು ಎಂ.ಎಸ್. ಶ್ರೀರಾಮ್	ಪುಟ ೦೧
೨.	ಯಕ್ಷಜಗತ್ ಸರ್ವಂ ಚಿಟ್ಟಾಣೀಮಯಂ:
ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಒಂದು ನುಡಿನಮನ
- ತಪಸ್ವಿ ಎಚ್.ಎಂ.	ಪುಟ ೩೩
೩.	ನೀನಾಸಮ್ ವರದಿಗಳು	ಪುಟ ೪೩

MAATHUKATHE

Nov. 2017 (Year 31 Issue 4)

Ninasam's Quarterly Newsletter

Published every February, May, August and November

Annual Subscription: Rs.80

FOR PRIVATE CIRCULATION

NINASAM HEGGODU (SAGARA) KARNATAKA 577 417

← second cover

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ

ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ - ೫೨೨ ೪೧೨

ಈಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ: ಸಮಸ್ತ ಕಥೆಗಳು	
ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳ ಸಂಕಲಿತ ಆವೃತ್ತಿ	ರೂ. ೪೮೦
ಕತೆ ಕತೆ ಕಾರಣ (ಕಥೆಗಳು - ವೈದೇಹಿ)	ರೂ. ೧೪೫
ಕರುಣಾಳು (ಕವನ ಸಂಕಲನ - ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ)	ರೂ. ೫೫
ನೆನಪಿನಿಂದಿನ ಬಾಳಚಿತ್ರಣವ (ತಂಗಿ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನಿಂದ ಅಕ್ಕ ಮಂಕಾಳಮ್ಮನಿಗೆ ಪತ್ರಮಾಲೆ, ೧೯೩೦ರಿಂದ ೧೯೯೦ರವರೆಗಿನ ಕಥನಗಳು - ಸಂ: ಡಾ ವಿಜಯನಳಿನಿ ರಮೇಶ್)	ರೂ. ೧೩೫
ಮಾಲತೀಮಾಧವ (ಭವಭೂತಿ ಮಹಾಕವಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡ ರಂಗರೂಪ) - ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.	ರೂ. ೯೦
ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ (ಕನ್ನಡಾನುವಾದ - ಆದ್ಯರಂಗಾಚಾರ್ಯ)	ರೂ. ೫೮೦
ಫಾಚರ್ ಫೋಚರ್ (ಕಥಾಸಂಕಲನ - ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿ) - ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ	ರೂ. ೧೫೫
ಜಗದ ಜತೆ ಮಾತುಕತೆ (ಕವನಸಂಕಲನ - ಕಮಲಾಕರ ಕಡವೆ)	ರೂ. ೮೦
ನುಡಿಯೊಡಲು (ಭಾಷೆ-ತತ್ತ್ವ-ಕವಿತೆ ಕುರಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳು - ಮಾಧವ ಚಿಪ್ಪಳಿ)	ರೂ. ೧೦೦
ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಷೆಗಳು (ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಜನಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ: ಸಂಪುಟ ೧೪ ಭಾಗ ೩, ಪ್ರಧಾನ ಸಂ: ಗಣೇಶ ದೇವಿ, ಸಂ: ರಾಜೇಶ್ವರಿ ಮಹೇಶ್ವರಯ್ಯ, ಎಚ್.ಎಂ. ಮಹೇಶ್ವರಯ್ಯ)	ರೂ. ೨೦೦
ವೈದೇಹಿ ಕಥೆಗಳು ೧೯೭೯-೨೦೧೬ (ಈವರೆಗಿನ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ)	ರೂ. ೨೦೦
ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ	
ಆಂದಿನ ರಾಮನ ಮುಂದಿನ ಕಥೆ (ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	
ರಂಗಪ್ರಪಂಚ (ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿ, ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	
ಬಾಲರಾಮಾಯಣ (ರಾಜಶೇಖರನ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕದ ದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ: ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	

Third cover →

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಪುಸ್ತಕದಂಗಡಿ

www.aksharaprakashana.com

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಡಿ